

Tiltak for å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidsmarkedet

Notat fra Kunnskapssenteret
mai 2006

 Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Om notatet: Arbeidsmarkedstiltak benyttes for å forsøke å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidslivet. Vi har gjennomgått internasjonale effektstudier for å finne ut hvilke tiltak som har en dokumentert effekt på det å få folk i jobb, øke inntektene deres og redusere sosialhjelpsutbetalingene. Kunnskapsgrunnlaget vårt er en systematisk oversikt, to meta-analyser, en europeisk oversikt og tre norske enkeltstudier. **Hovedfunn:** • Denne systematiske litteraturgjennomgangen konkluderer at i amerikanske effektstudier kom flere fra tiltaksgruppen i arbeid enn fra kontrollgruppen. Effekten på inntekt var positiv, men liten. Arbeidsmarkedstiltak førte til reduserte utbetalinger av sosialhjelp og at færre mottok økonomisk sosialhjelp. • Meta-analysene viser at tidsavgrenset stønad hadde en positiv effekt med tanke på å komme i arbeid, men ikke når det gjaldt inntekt. Effekten avtok etter to til tre år, men hadde en varighet på fire til sju år. Ferdighetsorienterte tiltak var mindre effektive enn jobbsøkingstiltak for å få folk i arbeid. Effekten av jobbsøkingstiltak var størst for langtidsmottakere av velferdsstønader. Tiltakene var mest effektive for dem uten

(fortsetter på baksiden)

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Postboks 7004, St. Olavs plass
N-0130 Oslo
(+47) 23 25 50 00
www.kunnskapssenteret.no
ISBN: 82-8121-083-4

mai 2006

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

(fortsettelsen fra forsiden)

tidligere arbeid. • Disse resultatene bygger på studier som er gjennomført i USA, og overførbarheten til norske forhold er antakelig begrenset. Det er vanskelig å sammenfatte kunnskapen fra den europeiske oversikten fordi studiene er utført under ulike sosialsystemer og med forskjellige studiedesign. Dessuten er det store forskjeller i hvem som er målgruppen. Deltakerne i studiene er ikke tilfeldig fordelt til å motta tiltaket eller ei, noe som gjør det vanskelig å si hva den reelle effekten er. • De norske studiene tyder på at trenings-/kvalifiseringsprogrammer fører til bedre resultater enn direkte utplassering. Det er ikke rapportert tydelige (signifikante) effekter på inntekt og arbeid. • Det finnes mange metodisk gode, men mindre relevante amerikanske studier, og mange relevante, men metodisk svake europeiske og norske studier. Dette gir oss ikke pålitelig kunnskap om effekten av arbeid for sosialhjelp. Derfor er det et behov for å gjennomføre effektstudier i Norge. Notatet ble bestilt av Sosial- og helsedirektoratet.

Tittel	Tiltak for å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidsmarkedet
Institusjon	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Ansvarlig	John-Arne Røttingen, direktør
Forfattere	Asbjørn Steiro, Geir Smedslund, Mons Georg Rud
ISBN	82-8121-083-4
Notat	2006
Prosjektnummer	38
Antall sider	67
Oppdragsgiver	Sosial- og helsedirektoratet, avdeling for kommunale velferdstjenester

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten fremskaffer og formidler kunnskap om effekt, nytte og kvalitet av metoder, virkemidler og tiltak innen alle deler av helsetjenesten.

Kunnskapssenteret er formelt et forvaltningsorgan under Sosial- og helsedirektoratet. Det har ingen myndighetsfunksjoner og kan ikke instrueres i faglige spørsmål.

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Oslo, mai 2006

Notat

Tiltak for å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidsmarkedet

Oppdragsgiver: Sosial- og helsedirektoratet, avdeling for kommunale velferdstjenester,

Oppdrag mottatt: 08.12. 2005

Oppdrag levert: 11.05. 2006

Innledning	6
Metode.....	8
Resultater.....	10
Diskusjon	18
Konklusjon	22
Referanser.....	23
Vedlegg.....	25

Sammendrag

Bakgrunn

Bruk av arbeidsprogrammer benyttes for å forsøke å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidslivet. Vi har gjennomgått internasjonale effektstudier for å finne ut hvilke tiltak som har en dokumentert effekt på det å få folk i jobb, øke inntektene deres og redusere sosialhjelpsutbetalingene. Kunnskapsgrunnlaget vårt er en systematisk oversikt, to meta-analyser, en europeisk oversikt og tre norske enkeltstudier.

Hovedfunn

Denne systematiske litteraturgjennomgangen konkluderer at i amerikanske effektstudier kom flere fra tiltaksgruppen i arbeid enn fra kontrollgruppen. Effekten på inntekt var positiv, men liten. Arbeidsprogrammene førte til reduserte utbetalinger av sosialhjelp og at færre mottok økonomisk sosialhjelp.

Meta-analysene viser at tidsavgrenset stønad hadde en positiv effekt med tanke på å komme i arbeid, men ikke når det gjaldt inntekt. Effekten avtok etter to til tre år, men hadde en varighet på fire til sju år. Ferdighetsorienterte tiltak var mindre effektive enn jobbsøkningsaktiviteter for å få folk i arbeid. Effekten av jobbsøkingstiltak var størst for langtidsmottakere av velferdsstønader. Tiltakene var mest effektive for dem uten tidligere arbeidserfaring. Effekten av obligatoriske programmer var større når arbeidsmarkedet var stramt.

Disse resultatene bygger på studier som er gjennomført i USA, og overførbarheten til norske forhold er antakelig begrenset.

Det er vanskelig å sammenfatte kunnskapen fra den europeiske oversikten fordi studiene er utført under ulike sosialsystemer og med forskjellige studiedesign. Dessuten er det store forskjeller i hvem som er målgruppen. Deltakerne i studiene er ikke tilfeldig fordelt til å motta tiltaket eller ei, noe som gjør det vanskelig å si hva den reelle effekten er.

De norske studiene tyder på at trenings-/kvalifiseringsprogrammer fører til bedre resultater enn direkte utplassering. Det er ikke rapportert tydelige (signifikante) effekter på inntekt og arbeid.

Det finnes mange metodisk gode, men mindre relevante amerikanske studier, og mange relevante, men metodisk svake europeiske og norske studier. Dette gir oss ikke pålitelig kunnskap om effekten av arbeid for sosialhjelp. Derfor er det et behov for å gjennomføre effektstudier i Norge.

Notatet ble bestilt av Sosial- og helsedirektoratet.

Notat fra Kunnskapscenteret mai 2006

Kun elektronisk versjon

ISBN: 82-8121-083-4

Forord

Noen arbeidsmarkedstiltak rettet mot sosialhjelpsmottakere har som mål å gjøre brukerne mer selvhjulpne og inkludert i arbeidsmarkedet. Vi har vurdert internasjonale studier som har målt effekten av tiltak som kalles "welfare-to-work", "workfare", eller som på norsk er beskrevet som "arbeid for sosialhjelp". Vi har undersøkt tiltak som skal gi sosialhjelpsmottakere arbeidserfaring, øke inntekten deres og redusere antallet personer på langvarig sosialhjelp.

Oppsummeringen legger fram et kunnskapsgrunnlag der vi:

- 1) systematiserer erfaringer fra internasjonale studier om hva som er effekten av arbeidsmarkedstiltak som får sosialhjelpsmottakere i arbeid, og
- 2) ser nærmere på hva europeiske effektstudier har dokumentert av vitenskapelig kunnskap.

Bakgrunnen for arbeidet er at Kunnskapssenteret har påtatt seg å levere en systematisk kunnskapsoppsummering for Sosial- og helsedirektoratet med utgangspunkt i internasjonale studier som svarer på følgende spørsmål: Hva er effekten av arbeidsmarkedstiltak rettet mot sosialhjelpsmottakere, og hva gjør dem mer selvhjulpne?

1 Innledning

Dette notatet er utarbeidet som en oversiktsartikkel etter en bestemt systematisk framgangsmåte¹. Vi har søkt i en rekke internasjonale databaser for å finne aktuelle studier og vurdert undersøkelser som har målt effekten av arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere. I kunnskapsoppsummeringen bruker vi resultatene fra en systematisk oversikt som vi arbeider med og som skal publiseres i Campbell Collaboration².

I arbeidet med gjennomgangen av forskningslitteraturen fant vi ingen tidligere publiserte systematiske oversikter innenfor sosial- og velferdsområdet som har sett nærmere på effekten av arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere³. Det er gjennomført en rekke enkeltstudier, men det er ikke gitt noen samlet vurdering av effektene fra studiene.

Lødemel og Trickey (2001) framhever tre komponenter i "workfare":

- at den er obligatorisk
- at den primært tilbyr arbeidserfaring og
- at den gir økonomisk støtte til utsatte grupper i samfunnet.

Arbeidsmarkedstiltak varierer i flere dimensjoner:

- 1) tiltaket er organisert av stat eller kommune
- 2) arbeidsplasseringen er i regi av offentlig eller privat sektor
- 3) direkte plassering eller utplassering i arbeid etter en treningsperiode og
- 4) hovedmålet er å få jobb i det ordinære arbeidsmarkedet (2).

Målet med denne oversikten er å analysere effekten av arbeidsmarkedstiltak som også inkluderte komponenter som jobbsøking, "jobbklubber", tidsavgrenset arbeidserfaring, utdanning, yrkesopplæring osv. Vi har gjennomgått undersøkelser som har analysert den samlede effekten av flere av de nevnte komponentene.

¹ Det vil si en oversiktsartikkel der forfatterne har brukt en systematisk og eksplisitt – synlig og forståelig - framgangsmåte for å finne, vurdere og oppsummere flere undersøkelser om samme emne. Med systematisk menes at man bruker – og redegjør for - en systematikk i innhenting og vurderingen av dokumentasjonen(1).

² <http://www.kunnskapssenteret.no/index.php?back=2&artikkelid=187>
<http://www.campbellcollaboration.org/doc-pdf/wkfrprot.pdf>

³ Effekten er et (hypotetisk) mål på forholdet mellom hvordan det går med en gruppe som får et tiltak sammenliknet med hvordan det hadde gått med den samme gruppen dersom de ikke hadde fått det samme tiltaket. I praksis lager man seg to like (eller tilnærmet like) grupper hvor den ene gruppen får tiltaket og den andre ikke får det.

2 Metode

2.1 Litteratursøk

Vi søkte i følgende databaser etter relevante studier (siste oppdaterte søk i parentes):

- C2-SPECTR (11. desember 2003)
- Cochrane (inkludert DARE)
- CCTR, HTA database (2003 Issue 2)
- MEDLINE (1966 til november 2005)
- EMBASE (1980 til uke 47 2005)
- PsycINFO (1972 til november 2005)
- Sociological Abstracts (1963 til november 2003)
- Cinahl (1982 til november 2005)
- Caredata (15. september 2003)
- Eric (1966 til november 2003)
- BIBSYS
- SIGLE ("grå litteratur", 12. mars 2003)
- IBSS (10. mars 2004)
- PAIS (23. mars 2004)
- Social Science Citation Index
- Dissertation Abstracts International

Dette litteratursøket ble gjennomført i forbindelse med arbeidet med den systematiske oversikten. Vi har sett nærmere på enkeltstudier, og gjennom søket i databasene fant vi i alt 8149 studier. Sammendragene ble gjennomgått, og 304 publikasjoner ble lest i fulltekst (se vedlegg 3). Se fullstendig søkestrategi (vedlegg 8).

Undersøkelsene ble vurdert ut fra om de var relevante i forhold til tiltak, studiedesign og deltakere. I alt ble 25 studier tatt med i den endelige analysen for en nøyere vurdering av design, deltakere, tiltak og kvalitet (se vedlegg 1). Vi sjekket også referanselister for de inkluderte studiene for å se om det var flere relevante publikasjoner (se vedlegg 7). Videre har vi kontaktet faglige eksperter for å finne andre aktuelle studier, og i tillegg har vi søkt på en rekke websider (se vedlegg 9).

2.2 Inklusjonskriterier for enkeltstudiene

Studiedesign:

- 1) Randomiserte kontrollerte studier (RCT)⁴
- 2) klynge-RCTer⁵ og
- 3) kvasi-RCTer⁶.

I randomiserte studier fordeles deltakerne tilfeldig til en tiltaksgruppe og en kontrollgruppe, blant annet for å unngå at det blir såkalte skjeve fordelinger av deltakere i gruppene – for eksempel at spesielt motiverte personer rekrutteres til den ene gruppen. Når vi skal vurdere om de rapporterte effektene er valide (gyldige), trenger vi å vite om deltakerne ble fordelt tilfeldig til tiltaksgruppen eller til kontrollgruppen. En tilfeldig fordeling får vi i prinsippet ved å slå mynt og krone (eller å bruke et dataprogram).

To personer vurderte uavhengig av hverandre artiklene for inklusjon og metodisk kvalitet. For de 25 studiene som ble inkludert, registrerte vi opplysninger om alder, kjønn, inntekt, utdanning, arbeidserfaring, tid på sosialhjelp og andel som får velferdsstønader. Metodekvaliteten ble vurdert ut fra kriterier som tilfeldig fordeling, frafall, fordelingsprosedyre og at gruppene er tilnærmet like med hensyn til bakgrunnsfaktorer.

Språk: Ingen språklige begrensninger.

Deltakere: Sosialhjelpsmottakere.

Tiltak: Tidsavgrenset arbeidsmarkedstiltak for å gjøre sosialhjelpsmottakere mer selvhjulpne og uavhengige av økonomisk sosialhjelp.

Utfall: Alle utfallsmålene innebar en sammenligning mellom grupper – vanligvis dem som mottok og dem som ikke mottok tiltaket. Sammenligningene var enten ettermålinger eller endringsskårer. Studien rapporterte fra registerdata, data fra prosjektmedarbeidere eller selvrapporterte data fra deltakerne. For hver av undersøkelsene er datakildene rapportert.

⁴ RCT er et studiedesign der deltakerne er randomisert (tilfeldig fordelt) til tiltaks- og kontrollgruppe. Effektene blir vurdert ved å sammenlikne utfall, det vi skal måle, i tiltaks- og kontrollgruppen.

⁵ En klynge-RCT er en type randomisering der forskerne har fordelt enheter med underenheter tilfeldig til en tiltaks- og kontrollgruppe. Enhetene som blir fordelt kan for eksempel være klasser der underenhetene er elever.

⁶ En kvasi-randomisert studie likner på mange måter på en RCT, bortsett fra at metoden som blir brukt til å fordele deltakere til gruppene ikke er tilfeldig. Vanligvis er dette gjort ved å fordele deltakerne annenhver gang til en av to grupper, eller ved å bruke andre opplysninger om deltakerne som fødselsdato, innleggelsesdato etc.

1 Arbeidsstatus

- a) Andel av deltakere som kom i ordinært arbeid
- b) Lengde av arbeidsforholdet
- c) Forløp fram til oppnådd arbeid
- d) Lengde på velferdsstønad
- e) Andel på velferd

2 Inntekt

- a) Gjennomsnitt eller median inntekt på ulike tidspunkter
- b) Total individuell inntekt (for eksempel arbeidsinntekt, trygd, sosialhjelp og annen stønad).
- c) Samlet husholdningsinntekt

3 Styrking av personlige ressurser

- a) Livskvalitet
- b) Sosiale ferdigheter
- c) Selvtillit
- d) Sosial aktivitet, deltakelse og integrasjon

4 Utsiktede negative effekter

- a) Kriminalitet
- b) Misbruk av rusmidler
- c) Fortrenge andre arbeidssøkende

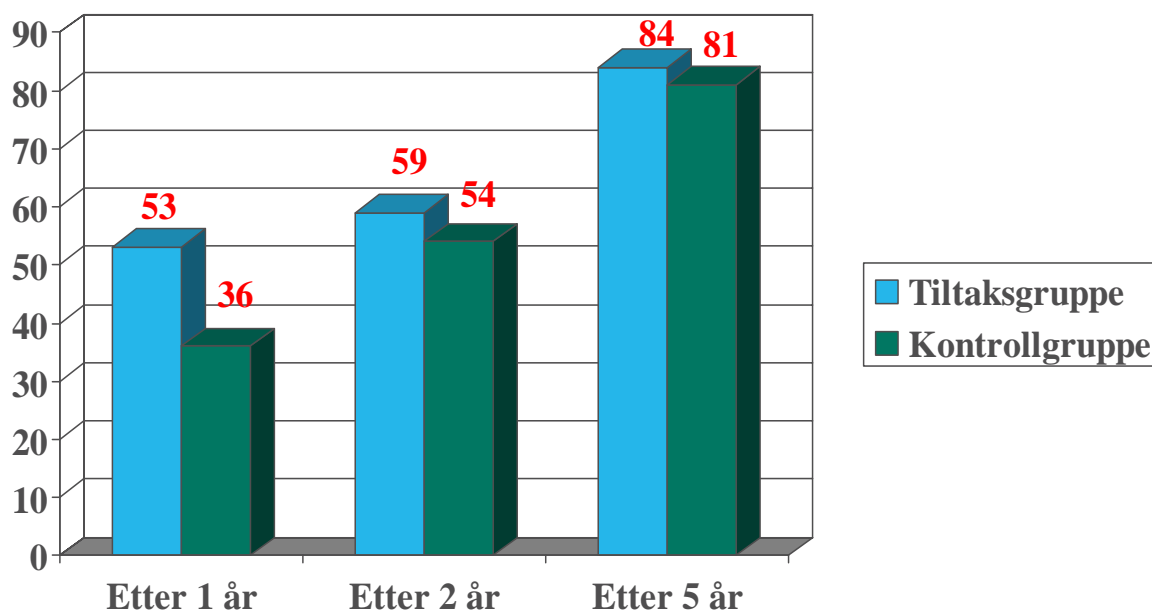
3 Resultater

3.1 Systematisk oversikt over randomiserte studier

Alle de randomiserte kontrollerte studiene med effektevalueringer av arbeid for sosialhjelp er gjennomført i USA. I vår systematiske oversikt har vi inkludert 25 enkeltstudier (se vedlegg 1), med i alt 205 000 deltakere. Deltakerne ble tilfeldig fordelt til en tiltaksgruppe eller en kontrollgruppe. Oppfølgingstiden i undersøkelsene varierte fra ett til seks år. I hele oppfølgingsperioden – sett under ett – var i gjennomsnitt 59 prosent i tiltaksgruppen i arbeid, mot 53 prosent i kontrollgruppen.

Etter ett år var andelen i arbeid størst i tiltaksgruppen (17 prosentpoeng høyere enn i kontrollgruppen). Etter to år var forskjellen redusert til fem prosentpoeng, men det var flere i begge gruppene som hadde arbeid, selv om økningen var størst i kontrollgruppen. Etter fem år var skillet nesten visket ut, og i begge grupper var nå flere enn åtte av ti i arbeid.

Hvor mange kom i arbeid?

Vi har beregnet hvor mange personer som i gjennomsnitt må inn i et arbeidstiltak for at én ekstra sosialhjelpsmottaker skal komme i ordinært arbeid, sammenlignet med en gruppe som ikke får tiltaket. Dette kalles for "numbers needed to treat" (NNT)⁷ som er et statistisk grep for å gjøre denne beregningen. For å få en ekstra sosialhjelpsmottaker ut i arbeid må - statistisk sett - 17 personer delta i et arbeidstreningsprogram.

Effekten på inntekt var liten. Gjennomsnittlig inntekt på tvers av oppfølgingstidspunktet var 5 136 dollar i tiltaksgruppen og 3 839 dollar i kontrollgruppen. Når vi bruker det statistiske målet Binominal Effect Size Display (BESD)⁸, så tilsvarer det en positiv effekt for 51,5 prosent i tiltaksgruppen og 48,5 prosent i kontrollgruppen.

Effekten på utbetaling av sosialhjelp var liten. Programmene reduserte utbetalinger av sosialhjelp. BESD indikerte at 51,2 prosent i tiltaksgruppen og 48,8 prosent i kontrollgruppen ville motta mindre sosialhjelp som et resultat av å ha deltatt i programmet. Det er en forskjell omtrent som for inntekt. Arbeidsmarkedstiltakene reduserte utbetalinger av sosialhjelp i 21 av de 25 studiene.

Vi var også interessert i å se nærmere på utfallsmål som det å styrke de personlige ressursene og utilsiktede negative effekter av tiltakene, men det var få undersøkelser som rapporterte slike utfallsmål.

Vi har sammenlignet effekten av direkte plassering i arbeid, Labour Force Attachments (LFA)⁹ med tiltak som legger vekt på Human Capital Development (HCD)¹⁰. LFA hadde en litt bedre effekt på det å få folk i arbeid.

⁷ NNT er en måte å vise effekten av et tiltak på hvis man har et kategorisk utfall (for eksempel syk/frisk). NNT er et uttrykk for hvor mange pasienter som må behandles for at en ekstra pasient skal bli frisk. Hvis den absolutte sannsynligheten for å bli frisk uten behandling er 0,80 og den absolutte sannsynligheten for å bli frisk med behandling er 0,95, blir forskjellen 0,15. NNT beregnes da som $1/0,15 = 6,6$. Dette betyr at hvis syv pasienter får behandling og syv andre ikke får behandling, vil én ekstra bli frisk i behandlingsgruppen (5,6 personer i kontrollgruppen har blitt friske mot 6,6 personer i tiltaksgruppen).

⁸ BSD er en måte å fremstille graden av effekt av et tiltak på dersom man har regnet ut en korrelasjon (r). Man tenker seg forenklet at en person enten blir friskere av tiltaket eller ikke. For å beregne hvor stor andel av dem som får tiltaket som blir friskere, brukes formelen $0,50 + r/2$. For kontrollgruppen brukes $0,50 - r/2$. Hvis korrelasjonen er 0,36, blir således andelen med effekt i tiltaksgruppen $0,50 + 0,18 = 0,68$ og i kontrollgruppen $0,50 - 0,18 = 0,32$. Med andre ord: 68 prosent blir bedre i tiltaksgruppen mot 32 prosent i kontrollgruppen.

⁹ LFA er en tilnæringsmåte for arbeidsmarkedstiltak. Man tar utgangspunkt i at deltakerne vil klare seg best i arbeidslivet dersom de faktisk deltar i det. Man oppmuntrer til å søke jobb så fort som mulig og heller ta en dårlig betalt jobb enn å vente. Enhver jobb vil gi ferdigheter som igjen vil gjøre det mulig å rykke opp til bedre jobber på lengre sikt.

Oppsummert kan vi si at deltakelsen i tiltak reduserte andelen som senere trengte sosialhjelp. Alt i alt kommer de som fikk tiltak bedre ut av det enn kontrollgruppen. Mens 67 prosent av kontrollgruppen fortsatt var på sosialhjelp, gjaldt dette for 55 prosent av dem som hadde vært i tiltaksgruppen. Vi har beregnet (etter BESD-metoden) at åtte personer i gjennomsnitt må få et arbeidsmarkedstiltak for at én ekstra sosialhjelpsmottaker ikke lenger skal gå på økonomisk sosialhjelp, sammenlignet med en gruppe personer som ikke får tiltaket. (Se vedlegg 4 og 5.)

Oppsummert viser den systematiske oversikten:

- Flere kom i arbeid i tiltaksgruppen enn i kontrollgruppen.
- Effekten på inntekt var positiv, men liten.
- Arbeidsmarkedstiltakene førte til reduserte utbetalinger av sosialhjelp.
- Arbeidsmarkedstiltakene førte til at færre personer gikk på sosialhjelp.

3.2 Meta-analyser av arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere

3.2.1 Effekten av amerikansk "welfare-to-work"

Greenberg m.fl. (2005) har i en meta-analyse¹¹ av 31 randomiserte studier analysert hva som er effekten av "welfare-to-work"- tiltak (3). Analysen inneholder i hovedsak de samme studiene som er inkludert i vår systematiske oversikt. Den skiller seg likevel ut ved å se nærmere på bruken av økonomiske insentiver. Gruppene ble også inndelt etter om det var obligatorisk eller frivillig å delta. Målet for meta-analysen var å øke kunnskapen om hvilke tiltak som fungerer best under hvilke typer arbeidsmarkedssituasjoner og for hvilke grupper av velferdsmottakere. Sentrale funn i denne meta-analysen viser at:

¹⁰ En tilnæringsmåte for arbeidsmarkedstiltak. Man tar utgangspunkt i at deltakerne ikke har de ressursene som er nødvendig for å bli ansatt i en betalt jobb, eller at de bare er i stand til å skaffe seg veldig dårlig betalte jobber. Derfor prøver man å gi dem økt kunnskap og ferdigheter som skal gjøre dem i stand til å få seg jobb og forsørge seg selv.

¹¹ En oppsummering i tall av to eller flere empiriske studier. Meta-analysen gir et vektet gjennomsnitt av enkeltstudiene, samt et mål for hvor presist dette gjennomsnittet er.

- Inntekt økte mest i tiltaksgruppen (10 %).
- Arbeid økte mest i tiltaksgruppen (11 %).
- Utbetaling av velferdsstønader minket for begge gruppene.
- Bruken av sanksjoner var bare viktig de første årene etter at deltakerne begynte i programmet.
- Tidsavgrenset stønad hadde en effekt på arbeid, men ikke på inntekt.
- Aktiviteter for å styrke personlige ressurser var mindre effektive enn jobbsøkningsaktiviteter når det gjaldt å komme i arbeid.
- Effekten av obligatoriske tiltak var større ved et stramt arbeidsmarked.
- Effekten avtok etter to til tre år, men hadde en varighet på fire til sju år.
- Effekten var større for de mest vanskeligstilte gruppene, de som var langtidsmottakere av velferdsstønader. Tiltaket hadde også positiv effekt på grupper som ikke tidligere hadde arbeidserfaring.

3.2.2 Meta-analyse med vekt på obligatorisk deltakelse

Grogger m.fl. har i en meta-analyse av 33 randomiserte studier brukt en økonometrisk modell og eksperimentelle studier for å dokumentere om arbeidstrening får en tilsiktet effekt på arbeid og inntekt for enslige mødre (4). I 13 av de analyserte undersøkelsene var deltakelsen obligatorisk. Ved fravær ble det gitt økonomiske sanksjoner som reduserte utbetalingene av velferdsstønader. I alt 12 av disse 13 studiene viste en statistisk signifikant nedgang i bruken av velferdsstønader de to første årene. Tiltak som la vekt på å håndheve sanksjoner ("enforcement"), hadde større effekt. Tolv av tretten studier viste til en positiv effekt på arbeid, mens én studie viste til en negativ effekt i en to års oppfølgingsperiode, men den var liten.

I tiltak som la vekt på arbeidstrening, økte andelen som kom i arbeid mer enn i ferdighetsorienterte tiltak, som gjennom klasseromsundervisning ville styrke ferdigheter. I gjennomsnitt økte andelen som var i arbeid med 5,6 prosentpoeng i løpet av de første to årene. Det tilsvarer en økning på 10 prosent sammenlignet med kontrollgruppen. Arbeid-først-programmene – som legger vekt på jobbsøking – hadde bedre effekt på det å komme i arbeid enn ferdighetsorienterte tiltak. I gjennomsnitt økte andelen som var i arbeid i førstnevnte gruppe med 9,2 prosentpoeng, mot 3 prosentpoeng i ferdighetsorienterte tiltak.

Tolv av tretten tiltak hadde også positive effekter på inntekten. Den gjennomsnittlige økningen i inntekt oversteg 700 dollar i løpet av to år, og bare fire programmer klarte ikke å komme over minimumsgrensen på 400 dollar. Igjen var gevinsten størst for "arbeid først" sammenlignet med ferdighetsorientering. Men på alle de tre stedene som gjennomførte de to tiltakene samtidig, flatet denne forskjellen seg ut over tid. Sammenlignet sett er

langtidseffekten mindre mellom de to programtypene enn det som ble dokumentert de to første årene. Det betyr at forskjellene er et resultat av at arbeidstreningsdeltakerne søkte jobb i første del av oppfølgingsperioden, framfor å delta i arbeidsforberedende aktiviteter.

Oppsummert viser den systematiske oversikten og de to meta-analysene:

- Vilkårsetting ved tildeling av sosialhjelp hadde de to første årene en moderat, men positiv effekt på å komme i arbeid og øke inntekten.
- Det er nedgang i bruken av velferdsstønader de to første årene, men vi kjenner ikke til langtidseffektene.
- Tiltak som la vekt på arbeidstrening var noe mer effektive i å få folk i arbeid enn ferdighetsorienterte tiltak.
- Bruken av økonomiske insentiver hadde en positiv effekt på det å få arbeid.
- Bruken av økonomiske insentiver hadde en positiv effekt på inntekt.
- Det var færre personer på sosialhjelp etter å ha deltatt i arbeidsmarkedstiltakene.

3.3 Europeisk oversikt

Til nå har vi oppsummert den best tilgjengelige kunnskapen i forhold til effekter av arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere. Det er en svakhet at dette bare har vært mulig gjennom amerikanske studier. Dette gjør at det blir vanskelig å overføre resultatene til EØS-området. Vi har derfor valgt å ta med Dahl og Pedersens oversikt (5), som sammenligner Danmark, Frankrike, Nederland, Tyskland, Storbritannia og Norge.

Ingen av de 35 rapporterte europeiske studiene har brukt randomiserings-teknikker, og de fleste har heller ingen kontrollgruppe. På denne bakgrunnen kan vi vanskelig vurdere hva som hadde skjedd hvis gruppen ikke hadde fått tiltaket. Det er for eksempel ikke mulig å si hvor mange av deltakerne som likevel ville ha fått arbeid i løpet av en kortere tidsperiode (for eksempel innen 6 måneder) uten å ha deltatt i et arbeidsmarkedstiltak.

De fleste studiene rapporterte sysselsettingsmål og ikke inntektsmål. Her skiller europeiske land seg fra USA, der det er mer vanlig å bruke inntektsmål. Brorparten av studiene viste til positive effekter på arbeid. Men forfatterne framhever at det tilgjengelige kunnskapsgrunnlaget mer er antydende enn konkluderende fordi studiene har så ulike metodologiske tilnærminger.

Metodisk sett har denne oversikten sett på kvantitative effektevalueringer av arbeidsmarkedstiltak som var gjennomført i de nevnte landene. Det er et problem at resultatene fra studiene ikke er pålitelige i den forstand at de sier lite om effekter av tiltak. Videre er studiene ikke direkte sammenlignbare fordi det er store forskjeller i hvordan landene organiserer sine tjenester. Det er også forskjellige målgrupper i de enkelte land. I noen land er for eksempel arbeidsmarkedstiltakene rettet mot sosialhjelpsmottakere, i andre land er de

aktuelle for langtidsarbeidsledige. De europeiske studiene har også ulike metodologiske tilnæringsmåter, slik at det er vanskelig å sammenligne effektstørrelsen landene imellom (Dahl og Pedersen 2001).

Denne europeiske oversikten viser bedre resultater for ungdom, personer med høyere utdanning og grupper som har få sosiale problemer. De nevnte gruppene har større sannsynlighet for å lykkes enn andre. Sosialarbeiderne har imidlertid valgt ut deltakere som de har ment har størst mulighet for å lykkes i arbeidsmarkedet (kalt creaming, eller "å skumme fløten"). Det er sannsynlig at denne gruppen ville fått jobb uten å ha deltatt i et arbeidsmarkedstiltak (Dahl og Pedersen 2001). Et annet problem er "innelåsing" av personer i arbeidsmarkedstiltak. Det vil si at deltakere som er fornøyde, ikke aktivt søker jobber, eller at de ikke kommer videre nettopp fordi de deltar i tiltaket. Problemet da er at deltakerne blir lengre på tiltaket og trenger lengre tid for å komme seg ut i det ordinære arbeidsmarkedet.

Oppsummert viser oversikten fra EØS-området:
• Det er vanskelig å sammenligne studiene.
• Det er ikke brukt randomiseringsteknikker, noe som gjør at vi ikke fullt ut kan stole på resultatene.
• Det er forskjell mellom landene i organisering av tjenestene.
• Vi vet ikke hva som hadde skjedd om de ikke hadde fått tiltakene
• "Innelåsing" i tiltak gjør at det tar lengre tid å komme i ordinært arbeid.
• Skjevt utvalg – sosialarbeiderne velger ut personer som har størst mulighet for å lykkes i arbeidsmarkedstiltaket ("skummer fløten").

4.4 Norske studier som er ekskludert i den systematiske oversikten

Tre norske studier ble funnet i vårt opprinnelige søk, men de ble ekskludert på grunn av kravene til design som vi stilte (se vedlegg 2). Her har forfatterne sett nærmere på resultater av "arbeid for sosialhjelp" (Dahl og Lorentzen 2005, Dahl 2003, Pedersen 1998). Vi vil kort beskrive noen av funnene.

Espen Dahl og Thomas Lorentzen (2005) ser på hvilke aktive arbeidsmarkedstiltak som er mest effektive i å gjøre sosialhjelpsmottakere mer selvhjulpne, her målt i bruttoinntekt (6). Studien bruker et kvasi-eksperimentelt design med en prosedyre som kalles for "matching"¹² av gruppene, der en bruker en "propensity score"¹³, som er sannsynligheten, gitt visse bakgrunnsvariabler, for at en person

¹² For hver tiltaksperson velger man en kontrollperson med spesifikke "matchende" egenskaper. Forskerne matcher tiltaks- og kontrollpersoner i henhold til spesifikke variabler som er antatt å være viktige, slik som alder og kjønn. Svakheten ved dette designet er at det ikke er mulig å matche på uobserverte egenskaper. Selv om man sikrer seg at gruppene er like på mange egenskaper, så er det i prinsippet uendelig mange egenskaper de likevel kan være ulike på, og som kan påvirke utfallet.

¹³ Propensity score (tilbøyelighetsskåre) matching brukes for å analysere effekter av tiltak når vi ikke har tilfeldig fordeling til gruppene. Tilbøyelighetsskåren er definert som den betingede sannsynlighet for å havne i tiltaksgruppen (ikke kontrollgruppen) gitt de observerte bakgrunnsvariablene. I analysene matcher man hver person som fikk tiltaket med en person i kontrollgruppen med samme tilbøyelighetsskåre.

skal havne i tiltaksgruppen. Opplæringsprogrammene viser seg å gi positive resultater også i analysen av undergruppene, mens arbeidstrening ikke har en statistisk signifikant effekt. Forfatterne hevder at deltakelse i rene arbeidsmarkedstiltak ikke fører til at en blir mer selvhjulpne, men at det å være med i treningstiltak¹⁴ derimot gir positive resultater. Det viser seg da at de som har middels sjanse for å delta i programmet, får en positiv og betydelig forbedring i forhold til inntekt. Treningstiltak viser en forbedring for alle grupper, også de med høy og lav sannsynlighet for å delta i programmet.

Espen Dahls (2003) studie måler om sosialhjelpsmottakerne blir mer selvhjulpne gjennom arbeidsmarkedstiltak. Han bruker et kvasi-eksperimentelt design der tiltaksgruppen består av 300 personer (7). Kontrollgruppen er et ti prosent utvalg av 1559 ikke-deltakende sosialhjelpsmottakere fra 40 sosialkontorer. Inntekt og arbeid er suksesskriterier for om gruppene blir selvhjulpne og er et resultat av tiltaket. Deltakerne i tiltaket viser seg å ha flere problemer med å bli inkludert i arbeidsmarkedet enn ikke-deltakere: De har mer begrenset arbeidserfaring og er langtidsmottakere av sosialhjelp, de har lavere inntekter og har sjelden inntekt gjennom eget arbeid. Det var ingen tendens til at personer med mer utdanning ble favorisert i tiltakene. Dahl har ikke sett nærmere på det som tidligere er kalt for *creaming*, dvs. å velge ut sosialhjelpsmottakere som man tror har større sannsynlighet for å lykkes. I analysen av bakgrunnsdataene viser det seg imidlertid at deltakerne i tiltaksgruppen ikke skiller seg ut fra dem som er i kontrollgruppen. I denne studien er det ikke rapportert signifikante effekter på inntekt og arbeid.

Jan-Tore Pedersen (1998) anvender et kvasi-eksperimentelt design (8). Det ble foretatt en *matching* av gruppene, slik at de var mest mulig like med hensyn til bakgrunnsfaktorer da tiltaket startet opp. Deltakerne var unge sosialklienter mellom 18 og 24 år og personer med rusproblemer yngre enn 35 år¹⁵. For arbeidstreningssgruppene var det liten forskjell mellom kontrollgruppen og tiltaksgruppen, men i Pedersens analyse av undergrupper fant han forskjeller. Metodisk sett er det vanskelig å trekke entydige konklusjoner ut fra slike analyser. Når materialet brytes ned på små undergrupper, innebærer det en ytterligere svekkelse av analysen selv om det kan komme fram nyanser man kan anta er viktig for den som har ansvaret for tiltaket. I kontrollgruppen kom langtids sosialhjelpsmottakere seg i mindre grad ut av den økonomiske sosialhjelpen enn personer som hadde lengre utdanning og var korttidsmottakere av økonomisk sosialhjelp. Programmet førte til dårligere resultat for klienter med

¹⁴ Dette er arbeidsmarkedstiltak laget for å gi en midlertidig økonomisk stønad gjennom direkte plassering på en arbeidsplass. Disse tiltakene brukes for mindre kvalifiserte søkere, som har vært arbeidsledige i minst tre måneder. Programmene kan sammenlignes med *Work-first* fra USA. Trening/kvalifiseringsprogrammer skal imidlertid gi deltakerne ferdigheter som er nødvendige i arbeidsmarkedet. De retter seg mot unge mennesker med en usikker tilknytning til arbeidsmarkedet. Det brukes i større grad klasseromsundervisning framfor trening på jobben. I USA kalles disse programmene for Human Capital Development (HCD) (Dahl og T. Lorentzen 2005:89)

¹⁵ "Materialet er delt inn i tre hovedgrupper: arbeidsmarkedstiltak for sosialklienter, betegnet sosialtiltak, og to ulike modeller på rustiltakene; tradisjonell arbeidstrening og en alternativ modell betegnet integrasjonsmodellen. Hovedskillet mellom rustiltakene går her mellom plasser på det ordinære arbeidsmarkedet og plasser i institusjoner. I integrasjonsmodellen ble det lagt vekt på at tiltaksplassene skulle være så nær det normale arbeidslivet som mulig" (Pedersen 1998: 5).

noen års utdanning, men et positivt utfall for grupper med lite utdanning. Det å tilby arbeidsmarkedstiltak til personer med svakere forutsetninger, økte deres deltakelse i arbeidslivet og reduserte bruken av velferdsstønader. Rustiltakene viste bedre resultater for dem med de svakeste forutsetningene. De kom oftere ut i arbeidslivet enn deltakerne i kontrollgruppen. Og for dem med bedre forutsetninger hadde tiltaksgruppen – med tradisjonell arbeidstrening – bedre resultater enn kontrollgruppen. I integrasjonsmodellen var det ingen registrerte negative virkninger.

Oppsummert viser de norske studiene:

• Trenings-/kvalifiseringstiltak fører til bedre resultater enn rene arbeidstreningstiltak.
• Deltakerne i tiltakene har flere problemer med å få arbeid enn ikke-deltakere.
• Det er ikke rapportert signifikante effekter på inntekt og arbeid
• Det kan være gunstig å plassere på tiltak grupper som har dårlige forutsetninger fordi det gir arbeid og redusert bruk av velferdsstønader.
• Intensive/aktive tiltak har vist en positiv effekt for grupper som har store problemer med å etablere seg på arbeidsmarkedet.

4. Diskusjon

I denne kunnskapsoppsummeringen har vi sett nærmere på effekten av arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere. Det vil si tiltak som inneholder komponenter som arbeidserfaring, jobbsøking, trening i jobbsøking, deltakelse i arbeidsklubber, bruk av økonomiske insentiver, tidsavgrensing i stønad, tilbud om barnepass, økonomisk bidrag til bruk av transporttjenester og klasseromsundervisning.

Den gjennomgåtte dokumentasjonen viser at arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere har en liten, men konsistent positiv effekt på å få sosialhjelpsmottakere inn i ordinært arbeid, øke inntekten deres og redusere utbetalingen av sosialhjelp. Det førte også til en nedgang i antallet sosialhjelpsmottakere som fikk økonomisk sosialhjelp.

Prosjektene benytter seg i hovedsak av administrative data fra sentrale registre som rapporter for eksempel data om inntekts- og arbeidsstatus. Noen få tiltak brukte klientundersøkelser. Det er styrker og svakheter ved alle typer data. Selv om registerdata har få feilkilder i forhold til forventninger og hukommelse, har de ikke annen informasjon om arbeid utover det som er rapportert i registrene.

Resultatene fra den gjennomgåtte dokumentasjonen kan ikke generaliseres til hele EØS-området fordi det er store forskjeller mellom velferdsordningene i USA og Europa, som det også er innen Europa. I mange europeiske land har forskjellige grupper tilgang til ulike typer velferdsordninger når de er utenfor/ekskludert fra arbeidsmarkedet.

På bakgrunn av registerdata har Lødemel m.fl. (2004) beregnet at av de sosialhjelpsmottakerne som deltok i et arbeidsmarkedstiltak, kom 23 prosent seg i jobb (9). I vår systematiske oversikt har vi funnet at så mange som 60 % av de som tok del i arbeidsmarkedstiltakene i USA, kom seg i arbeid. Denne forskjellen sier først og fremst noe om ulike målgrupper i arbeidsmarkedstiltakene. I USA retter disse seg i hovedsak mot enslige forsørgere (nesten ni av ti er mødre) som ikke er i arbeid.

I den systematiske oversikten som er utgangspunktet for denne kunnskapsoppsummeringen, ville vi også analysere andre relevante utfallsmål, som livskvalitet, sosiale ferdigheter, selvtillit og sosiale aktiviteter. I tillegg så vi også etter om tiltakene hadde en utilsiktet virkning på områder som for eksempel bruk av rusmidler og kriminalitet. Men mål som dette ble sjelden rapportert i disse studiene.

4.1 Begrensninger i dokumentasjonsgrunnlaget

I den systematiske oversikten har vi utelukkende funnet studier fra USA. De skiller seg også ut fra Europa med hensyn til hvem som er deltakere. I USA retter tiltakene seg i hovedsak mot yngre kvinner med forsørgeransvar. Målet har vært å gi dem arbeidserfaring og gjøre dem selvhjulpne gjennom tiltak som

jobbsøking, tidsavgrenset arbeidserfaring og i noen tiltak klasseromsundervisning.

Den systematiske oversikten har vist at arbeidstreningstiltak øker sannsynligheten for å få arbeid, øke inntektene og redusere utbetaling av sosialhjelp. Men deltakerne skiller seg ut i forhold til norske sosialhjelpsmottakere, blant annet ved at de hadde en høyere gjennomsnittsalder (på 32 år), og at 88 prosent var kvinner. I alt var 39 prosent hvite, 44 prosent afroamerikanere og 12 prosent latinamerikanere. Trettiåtte prosent hadde oppnådd en General Educational Diploma (GED), gjennom å bestå en test for elever som har droppet ut av amerikansk "high school". Dette er en indikator på hvor lett det vil være for dem å finne seg en ordinær jobb.

I norsk sammenheng har det vært drøftet hvem som bør være målgruppen for arbeidsrettede tiltak. En kartlegging av arbeidsevnen kan da være en metode for å skreddersy bedre tjenester for den enkelte. Arbeidsmarkedstiltak som inneholder flere aktive komponenter, øker sannsynligheten for at sosialhjelpsmottakere blir mer selvhjulpne¹⁶. Grupper som samtidig har store psykiske helseproblemer og rusmiddelavhengighet, har store problemer med å komme seg ut i arbeid. Så vidt vi vet, er det lite forskning som kan dokumentere når grupper med slike problemer kan inkluderes i arbeidsrettede tiltak, og hvilke typer arbeidsmarkedstiltak som er mest hensiktsmessige for dem.

I et stramt arbeidsmarked er det lav arbeidsledighet. Det kan da tenkes minst to mekanismer som isolert sett bidrar til at sosialhjelpsmottakere lettere kommer i arbeid.

- 1) For arbeidsgivere vil det være vanskelig å få tak i arbeidskraft. Man kan anta at arbeidsgiverne da vil være mer velvillige til å ansette sosialhjelpsmottakere.
- 2) For sosialhjelpsmottakerne vil det være (relativt) mange ledige jobber, deriblant flere attraktive, å velge i, noe som kan gjøre det interessant for sosialhjelpsmottakeren å søke jobbene.

En god del av sosialhjelpsmottakerne som er lettere å få i arbeid, har ofte arbeid ved et stramt arbeidsmarked. En mekanisme som imidlertid virker i motsatt retning, er at det ved liten arbeidsledighet kan være de dårligst stilte sosialhjelpsmottakerne som ikke er i jobb. Denne gruppen har store problemer med å komme inn i arbeidsmarkedet, og det kreves mer ressurser for å få dem i arbeid. Gitt at disse forutsetningene er virksomme, kan man tenke seg at det er aktivitetstilbud, og ikke arbeid, som treffer denne gruppen best. En svakhet med RCTer i denne sammenheng er at de bare gir oss nettoeffekten av tiltakene. Det er ikke mulig å skille de enkelte virkningsmekanismene fra hverandre.

Det er bare i USA at det er tradisjon for å gjennomføre randomiserte studier innenfor sosial- og velferdsområdet. Det er også mer brukt i medisinske forskningsmiljøer i Storbritannia enn i resten av EØS-området. I USA var det en

¹⁶ I en oversikt av Porter (1990) er det funnet størst effekt for dem som er middels klare for jobb. De som er minst klare for arbeid, oppnår liten effekt, men programmer som bruker mer intensive tiltak, har vist bedre effekter. For denne gruppen viser jobbsøking liten effekt på inntekt og arbeid, men mer intensive tiltak med komponenter som utdanning, tilbud om andre tjenester og jobbtrening, er mer effektive.

forutsetning for å få støtte til arbeidsmarkedstiltakene at deltakerne ble randomisert, og spesielt gjaldt dette forsøk der en la vekt på å gjennomføre nytte-/kostnadsanalyser.

I Europa er mange skeptiske til randomiserte forsøk av etiske grunner. Det hevdes at det er uetisk at en gruppe skal få et tiltak mens den andre gruppen ikke får noe. I USA argumenteres det imidlertid med at dersom bare noen får et tiltak, er det mest etisk å fordele tilfeldig. Tiltak kan også ha negative effekter selv om en i utgangspunktet har gode intensjoner. Poenget er at det ikke nødvendigvis er noen direkte sammenheng mellom god vilje og gode effekter. Et annet poeng er at vi velger å gjennomføre effektstudier når vi ikke har sikker kunnskap om et tiltak har en positiv eller negativ virkning. Da er det prinsipielt bedre å måle hvilken effekt det faktisk har og hvilken retning denne effekten tar. Det er ikke slik at kontrollgruppen skal utelukkes fra rettigheter eller tjenester; de skal fortsatt få det man så langt har ansett som et "rimelig godt tilbud". Poenget er å skille ut det tiltaket som tiltaksgruppen får, og se om det i seg selv øker sannsynligheten for å lykkes.

I europeiske studier er det mer vanlig å bruke kvasi-eksperimentelle design, med en "matching" av deltakere. Det betyr at gruppene er mer sammenlignbare ut fra bakgrunnsdata som alder, kjønn, inntekt, tid på sosialhjelp osv. Først bestemmer en hvem som skal være målgruppe for tiltaket, deretter velger en ut personer som er forholdsvis like ut fra relevante bakgrunnsdata. Det er vanlig å kalle parene for "tvillinger", fordi de er like med hensyn til flere bakgrunnsfaktorer. En svakhet med dette designet er at vi ikke kan matche for alle uobserverte egenskaper som kan påvirke utfallet. Men metoden gjør det mulig å sammenligne gruppene.

4.1.1 Overføringsverdi

Det er store forskjeller i hvordan velferdstjenestene er organisert i ulike land og hvem som er målgruppen for tiltakene. Men det er også viktige forskjeller mellom land som vi ellers liker å si er kulturelt og sosialt homogene, som for eksempel Norden. Mens arbeidsmarkedstiltakene i USA i hovedsak retter seg mot fattige familier, er det i Norge særlig unge sosialhjelpsmottakere som tiltakene er utviklet for. Målet er å unngå at ungdom blir sosialt ekskludert og langvarige sosialhjelpsmottakere samtidig som det å få dem i arbeid er et like sentralt mål. Men i forhold til overføringsverdien er den viktigste forskjellen at selve forskningsdesignet og utfallsmålene varierer så mye og er så vidt ulike med hensyn på hva man kan ta som etterrettelig kunnskap. Selv om det er mange likheter i arbeidsmarkedstiltakene og de behov folk har, setter dette betydelige grenser for konklusjonene.

To funn fra vår kunnskapsoppsummering kan være nyttige for utviklingen av arbeidsmarkedstiltak i Norge.

1) Porter (1990) har sett nærmere på hvor effektive arbeidsmarkedstiltak er for ulike grupper: Hva virker for hvem? (10) I likhet med både Dahl (2003) og Pedersen (1998) finner hun at arbeidsmarkedstiltak er mindre effektive for grupper som allerede er klare for jobb. Det har derfor liten effekt å plassere

denne gruppen arbeidssøkere i programmene. Mange finner ofte arbeid på egen hånd. De som ble vurdert som middels klare for jobb, hadde størst nytte av å delta i et arbeidstreningprogram målt ut fra inntekt og arbeidsmarkedstilknytning. Effekten holdt seg i tre år. Forfatteren argumenterer for å bruke mer intensive/aktive tiltak overfor grupper som har mange barrierer mot å komme seg i arbeid. Det er særlig tre programmer¹⁷ som dokumenterer effekten av å satse på intensive tjenester. Disse øker sjansen for å få jobb og det å få egne arbeidsinntekter for dem som i utgangspunktet er minst klare for arbeidslivet. Forskingen viser også at lavkostnadstiltak, som for eksempel bare arbeidssøking, er lite egnet til å øke sysselsettingen eller inntekten hos sosialhjelpsmottakere med mange barrierer. Porter konkluderer med at de intensive/aktive arbeidsmarkedstiltakene er de mest effektive for denne gruppen.

2) Hamilton m.fl. (2001) har i en gjennomgang av ulike tilnærminger til "Welfare-to-work" vist at arbeidstreningstiltak får sosialhjelpsmottakere tidligere i arbeid enn ferdighetsorienterte tilnærminger (11). Arbeidstreningstiltak er mer effektive i å få folk i arbeid, også blant dem som ikke hadde avlagt General Educational Diploma. Denne gruppen var i utgangspunktet antatt å vinne mest på å få et første tilbud om grunnutdanning. Svakheten i enkeltstudiene er den korte oppfølgingstiden. Vi vet ikke hva langtidseffektene av de ferdighetsorienterte tiltakene er sammenlignet med arbeidstrening. Flere forskere hevder at det gir bedre langtidseffekter å være med i tiltak som øker basiskunnskapene (11-13), men dette er ikke dokumentert i Hamiltons gjennomgang. Likevel er det viktig å understreke at det programmet som var mest effektivt, var det som samtidig inneholdt komponentene jobbsøking, utdanning og arbeidstrening (12). Det er åpenbart viktig med en individuell tilpasning som legger vekt på å kartlegge hvilke individer som vil ha mest nytte av en kombinasjon av arbeid, jobbsøking og utdanningstiltak.

Oppsummering av diskusjonen:

- Arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere har en liten, men konsistent positiv effekt på å få folk i arbeid, øke inntekten deres og redusere utbetalingen av sosialhjelp.
- Resultatene kan ikke generaliseres til EØS-området fordi det er store forskjeller mellom velferdsordningene i USA og Europa, og mellom de europeiske landene.
- Det er effektivt å bruke mer aktive/intensive tiltak overfor grupper som har mange barrierer mot å komme seg i arbeid.
- Arbeidstreningstiltakene er noe mer effektive enn ferdighetsorienterte tiltak, men vi kjenner ikke til hva langtidseffektene av ferdighetstrening er sammenlignet med arbeidstrening.
- Gode resultater krever intensiv og relativt omfattende ressursinnsats.

¹⁷ Med intensive tjenester menes her grunnutdanning, yrkesopplæring eller annen trening som er gitt til mottakerne for at de skal bli mer klare for arbeidslivet. Mindre intensive tjenester er hjelp til jobbsøking, det vil si å hjelpe dem med å finne arbeid uten å bidra til at de øker sin generelle kompetanse. Tre programmer har vist at mer intensive tjenester kan øke både inntekt og arbeid for sosialhjelpsmottakere: "Supported Work", "Training Opportunities in the Private Sector" og "Baltimore Options program".

5. Konklusjon

I Norge legger NAV-reformen vekt på et tettere samarbeid mellom arbeids-, trygd- og sosialtjenesten om felles brukere. Arbeidslinja er en klar målsetting for å inkludere sosialhjelpsmottakere i arbeidslivet og gjøre dem mer økonomisk selvhjulpne.

Det amerikanske kunnskapsgrunnlaget viser at arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere har små, men positive effekter. Amerikanske delstater og EØS-området er imidlertid forskjellige i hvordan velferdsordningene er organisert og hvem som er målgruppene for arbeidsmarkedstiltakene. Det begrenser overføringsverdien av denne kunnskapen. Vi må derfor konkludere med at kunnskapsgrunnlaget om hva som er den entydige effekten av slike arbeidsmarkedstiltak, er usikker. Vil vi ha et bedre kunnskapsgrunnlag om dette, må det gjennomføres studier som er egnet til å dokumentere effekter.

Vi har funnet tre norske studier som viser resultater av hvordan det har gått med de gruppene som er undersøkt. Men vi kan ikke vite om det er selve arbeidsmarkedstiltaket som gjør at de er i arbeid eller ikke. Derfor mener vi at det må gjennomføres randomiserte kontrollerte studier i Norge. Per i dag finnes det ikke pålitelig kunnskap fra andre land enn USA om hva som er mulige effekter av å iverksette spesielle arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere.

I et nytt norsk forskningsprosjekt ved Høgskolen i Oslo vil en nettopp fylle dette kunnskapshullet: Der vil et randomisert kontrollert forsøk evaluere effekten av en tjeneste for arbeidsledige sosialhjelpsmottakere¹⁸.

¹⁸ <http://www.hio.no/content/view/full/40231>

6. Referanser

1. Bjørndal A, Flottorp S, Klovning A. Medisinsk kunnskapshåndtering. Oslo: Gyldendal Akademiske, 2000.
2. Lødemel I, Trickey H. An offer you can't refuse. Workfare in international perspective. Bristol: Policy Press, 2001.
3. Greenberg D, Cebulla A, Bouchet S. Report on a meta-analysis of welfare-to-work programs. Discussion paper no. 1312-05. 2005.
4. Grogger J, Karoly L, Klerman JA. Consequences of Welfare Reform: A Research Synthesis. DRU-2676-DHHS. Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services Labor and Population Program, 2002.
5. Dahl E, Pedersen L. Workfare in Europe: Does it work? Summary of a systematic review of effect evaluations of workfare programmes in six European countries. Oslo: Fafo Institute for Labour and Social Research, 2001.
6. Dahl E, Lorentzen T. What works for whom? An analysis of active labour market programmes in Norway. International Journal of Social Welfare 2005; 14: 86-98.
7. Dahl E. Does "Workfare" Work? - The Norwegian Experience. International Journal of Social Welfare 2003; 12: 274-88.
8. Pedersen J-T. Er arbeidslinjen egnet til å hjelpe klientene ut av stønadsrollen? : langtidsoppfølging av effekter av arbeidsmarkedstiltak for unge sosialklienter og rusmisbrukere. Rapport 98:4: 72 s. Oslo: Seksjon for trygdemedisin, Institutt for allmenntilleggsmedisin og samfunnsmedisinske fag, Universitetet i Oslo, 1998.
9. Lødemel I, Johannessen A, Buschmann E, Nilsen KL, Velvin G. Nytter det? Erfaringer fra Tiltaksforsøket 2000-2004 Evaluering av Forsøk med kommunalt ansvar for aktive, arbeidsretta tiltak for langtidsmottakere av sosialhjelp Delrapport 3. Gruppe for inkluderende velferd Høgskolen i Oslo, 2004.
10. Porter K. Making JOBS Work. What the Research Says about Effective Employment Programs for AFDC Recipients. 1990.
11. Hamilton G, Brock T, Farrel M, Friedlander D, Hunter-Manns J, Walter J et al. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies: Evaluating two Welfare-to-Work Program Approaches: two-year findings on the on the labor force attachment and human capital development program in three sites. - 428 s. Manpower Demonstration Research Corporation, 1997.
12. Scrivener S, Hamilton G, Farrel M, Freedman S, Friedlander D, Mitchell M et al. Implementation, Participation Patterns, Costs, and Two-Year Impacts of

the Portland (Oregon) Welfare-to-Work Program. Manpower Demonstration Research Corporation, 2003.

13. Bos J, Scrivener S, Snipes J, Hamilton G. Improving Basic Skills: The Effects of Adult Education in Welfare-to-Work Programs. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies. 2002.

7 Vedlegg

Vedlegg 1

Tabell 1. Oversikt over 25 inkluderte studier med resultater fra 40 steder (se vedlegg 6 for referanser).

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
ABC (A Better Chance Welfare Reform Program) (18;19)	Delaware	1995	2138 / 1821	Jobsøking, plassering og utvidet omsorg, oppfølging i arbeidstrening og tidsavgrenset tiltak.	Klientene fortsatte å motta bidrag i form av AFDC.		AF-FAS-H
AFDC (Aid to Families with Dependent Children) Experiment (20;21)	Mississippi	1967	31 / 56	Saksbehandler sikret klienter arbeid i lokalsamfunnet. Økt økonomisk assistanse i form av utbetalinger for å delta i yrkesopplæringsklasser og deltakelse i "på-jobben-trening", som var koordinert av sosialarbeider.	Klientene fortsatte å motta bidrag i form av AFDC og saksbehandlingstjenester.		AF-V-U

¹⁹ Metodekvalitet er vurdert ut fra kriterier som en tilfeldig fordeling, gruppene analyseres ut fra den opprinnelige fordelingen, og ikke ut fra den faktiske fordelingen, frafall, skjult fordeling, prosedyre for lik fordeling og at gruppene er forholdsvis like med hensyn til bakgrunnsvariabler.

²⁰ AF= Arbeidsfokusert tilnærming, UF= Utdanningsfokusert tilnærming, FAS= Først arbeidssøking. V= Varierte første aktiviteter, H= Høy håndheving, L= Lav Håndheving, U= Uklart.

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
AFDC Homemaker-Home Health Aide Demonstrations (128;129)	Arkansas, Kentucky, New Jersey, New York, Ohio, South Carolina, Texas	1967	3912 / 4625	Arbeidsferdighetstrening og subsidiert arbeid.	AFDC mottakere ekskludert fra CWEP (Lokalt arbeidstreningprogram)		AF-V-H
CWEP (Community Work Experience Program) (130)	Pierce and Spokane, Washington	1982	64 / 42	Plassering i ubetalte jobber med kontrakt i ikke kommersielle organisasjoner, som tilbyr veiledning og trening som en gjenytelse for arbeidet til deltakerne.	AFDC mottakere		AF-FAS
CWEP (Community Work Experience Program) for AFDCs (23)	West Virginia	1982	1845 / 1834	Work requirements equal to the welfare benefit divided by the \$ 3.35 minimum wage rate. * Vilkår for arbeid lik velferds utbetaling delt på en minimums lønnsats.	AFDC mottakere ekskludert fra CWEP.		AF –FAS – L
ESP/WIN/WWI (24)	Virginia	1983	1269 / 1044	Først jobbsøking, med 13 ukers kommunalt program med arbeidserfaring, utdanning og/eller yrkestrening.	Kontrollgruppen kunne finne og delta i tjenester som var tilgjengelig i lokalsamfunnet. Forbudet ble opphevet etter 2 år.		AF-FAS-H

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
EWEP (Experimental Work Experience Program) (25;26)	San Diego	1982	1502 / 873	Arbeidsforberedelse program. Jobbsøking ble etterfulgt med vilkår om å jobbe i offentlig eller ikke kommersielle bedrifter.	Ordinære WIN tjenester.		AF- FAS- H
FIP (Family Investment Program) (27;28)	Iowa	1993	4439 / 2200	PROMISE Jobs. Øke uavhengighet og selvhjelp gjennom arbeid og familiekontrakt.	Mottok AFDC reformens tidligere tjenester.		H
Food Stamp E&T (Education & Training) Program (29;30)	53 US sites in 23 states	1988	8467 / 6710	Jobbsøking, jobbsøkertrening, arbeid for sosialhjelp, arbeidserfaring, utdanning, yrkesferdighetstrening.	Mottakere av matkuponger kvalifisert for å delta i utdanning og treningsprogram.		H
GAIN (Greater Avenues to Independence) (31;32)	Alameda, California	1988	698 / 689	AFDC klienter ble fordelt til grupper ut fra utdanningsnivå. Utdanning, jobbsøking, barnepass eller fortsatt deltakelse i program. Hvis ikke de fikk jobb etter nevnte aktivitetene, så fikk de yrkes eller arbeidstrening med oppfølging.	Kunne på eget initiativ motta alternative tjenester i lokalsamfunnet. Noen deltok i ulønnet arbeid.		UF-V-H (Riverside: EP)

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
	Butte, California	1988	1780 / 473				
	Los Angeles, California	1989	3750 / 2143				
	Riverside, California	1988	6234 / 1799				
	San Diego, California	1988	9488 / 2013				

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
	Tulare, California	1988	2918 / 1239				
Grant Diversion Project (33).	New Jersey	1984	508 / 486	"På-jobben-trening", statsstøttet jobbsøking, utdanning, yrkestrening og 20 timers ulønnet deltidsjobb på et kommunalt kontor eller ikke-kommersiell organisasjon.	Kvalifikasjon for JTPA (Job Training Partnership Act) tjenester og andre tjenester etter behov fra klientene som for eksempel arbeidserfaring, jobbsøking etc.		AF-V-L
JOBS (Job Opportunities and Basic Skills Training) (34-45)	Atlanta, Georgia	1991	HCD: 1935 / 1946 LFA: 1441 / 1497	Sosialklienter med få arbeidsbarrierer ble rekruttert. Personer som ikke hadde videregående skole eller General Equivalency Diploma (GED) fikk tilbud om CWEP basis utdanning. Personer fikk yrkestrening for å gjøre dem arbeidsklare.	Kvalifisert for ordinær velferdstjenester. Til sammenligning var kvalifisert for barnepass, likt tilbudet i tiltaket, forutsatt at de deltok i ikke program aktiviteter, som de hadde meldt seg på selv.		UF-L (Portland: AF-V-H)
	Columbus, Ohio	1992	Integrated: 2513 Traditional: 2570 Control: 2159	I en tradisjonell case-managment modell, kvalifikasjon og arbeidsmarkedstiltak var gjennomført av ulike saksbehandlere. I en integrert case-managment modell de to funksjonene var gjennomført av samme saksbehandler *			

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
	Detroit, Michigan	1992	2226 / 2233	Jobbsøkning, basis utdanning, yrkesopplæring, videregående utdanning, arbeidserfaring, eller "på-jobben- trening".			UF-V-L
	Grand Rapids, Michigan	1991	HCD: 1542 LFA: 1557 Control: 1455				
	(Work Choice) Ohio	1992	11021 /2307		Fortsatt under det gamle regelverket, men kunne melde seg på andre (ikke-jobb) aktiviteter som utdanning og treningstjenester.		
	Oklahoma City, Oklahoma	1991	4309 / 4368				

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
	Portland, Oregon	1993	3529 / 2018				
	Riverside, California	1991	LFA: 3384 HCD: 1596 Control: 3342				
Jobs First (46-49)	Connecticut	1996	2381 / 2392	Økonomisk insentiver og et vilkår er at mottakere skal delta i arbeidsrelaterte tjenester som gir rask plassering i arbeidsmarkedet.	Hadde ikke krav på arbeidsmarkedstiltak. Deltakerne hadde tilgang til arbeidsrelaterte tjenester, men ikke obligatorisk som Jobs-First.		AF-FAS-H
Jobs First Gain (50;51)	Los Angeles	1996	1152 / 4162	Jobb først plassering, vilkår om tidsavgrenset velferdsstønning, orienteringsmøte, jobbsøking assistanse (jobbklubber), basis utdanning, yrkesopplæring, og ulønnet arbeiderfaring.	Kunne ikke motta Jobs-First Gain fra september 11 1996 til oktober 1998. De var kvalifisert til å motta velferdstjenester og matkuponger.		AF-FAS-H

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
JOBS Works! (52)	Hawaii	1989	1662 / 1632	Jobb søking, 30 timer per uke til ansatt i arbeid, eller at saken er avsluttet på annen måte, eller overført til passende jobb. Klar for arbeidsseminar, subsidiert arbeid, barnepass, transportstønad.	Mottok samme behandling som resten av arbeidspopulasjonen.		AF-FAS
Work Experience Program (MASSWEP) (53).	Massachusetts	1978	290 / 725	3 dagers ulønnet arbeiderfaring per uke i inntil 13 uker.	WIN ikke fordelte mottakere, fikk ingen tiltak.		AF-H

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
Options Program (54-57).	Baltimore	1982	1362 / 1395	Valg av flere aktiviteter. Jobbsøking, 3 måneder ulønnet arbeidserfaring. Utdanning, trening og tjenester om barnepass.	WIN. Forsterket usubsidiert arbeid og direkte plassering i arbeid.		AF – L
National Supported Work Demonstration (58-64)	Several sites	1975	675 / 676	Subsidiert arbeid med støttende miljø gjennom jevnaldrende, tett oppfølging og gradert stress ²¹ . 25 % av tiden kunne brukes til jobbsøking assistanse eller andre former for tilhørende tjenester.	Mottok ikke Supported Work		
SWIM (Saturation Work Initiative Model) (65-68)	San Diego	1995	1604 / 1607	Caseload saturation ²² Faste sekvenser: informasjon, kartlegging, fulgt opp med 2 ukers jobbsøking, med tre måneders ulønnet arbeid, utdanning og trening.	Forbud i 2 år. . AFDC mottakere var ikke fordelt til spesielle tjenester eller utsatt for sanksjoner.		AF-FAS-H

²¹ Gradert stress gjør at deltakere kan tilpasse seg etter endringer i hele prosessen. Denne teknikken fremmer suksess gjennom en gradvis tilpasning og strategisk bruk av støtte. Den kan brukes i overgang fra lavt arbeidsnivå til fulltids arbeidstid (et nytt statlig vilkår). Den kan også brukes til å flytte deltakere fra program til ikke-subsidiert arbeid ved å gi understøttende funksjoner til arbeidsgivere og nye arbeidstakere.

²² "Caseload saturation," dvs. å ha så mange deltakere i aktivitet så lenge som mulig.

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
TOPS (Training Opportunities in the Private Sector program) (69)	Maine	1983	297 / 147	Enkelt program innenfor WIN demonstrasjonssystemet. Obligatoriske sekvenser av pre-yrkesopplæring, ulønnet arbeidserfaring og "på-jobb-trening".	Kunne motta noen tjenester, inkludert prekvalifisering til yrkesopplæring, ulønnet arbeid, eller "på-jobb-trening", men ikke hele TOPS sekvenser for aktiviteter.		AF-V-L
VIEW (Virginia Initiative for Employment Not Welfare) (70;71)	Virginia	1983	1237 / 1207	Jobbsøking i 90 dager, obligatorisk arbeid, vanlig arbeid eller CWEP. Bruk av sanksjoner. 24 måneders tidsavgrenset stønader. Opptjente inntekter ikke tatt i betraktning. Støttende tjenester.	Kvalifisert for AFDC-policy og mottok arbeidsrelaterte tjenester kun under det gamle JOBS programmet.		AF-FAS-H
Welfare Reform (also called Indiana Manpower Placement and Comprehensive Training (IMPACT) Program (72-74).	Indiana	1995	14836 / 2841	Deltakere som var klare for jobb deltok i jobbsøking, og minst 20 timer med arbeid per uke. Deltakere som ikke var klare for arbeid deltok i utdanning, trening, med litt jobbsøking.	Kvalifisert for AFDC-policy og tjenester i AFDC program in Indiana		L
Welfare Restructuring Project (120;124-127)	Vermont	1994	3271 / 1110	Lønnet arbeid etter sosialhjelp i 30 måneder. Minimum lønnet arbeid i kommunale tjenester jobber til de som ikke kunne finne ordinært usubsidiert arbeid. Ved ikke overholdelse i forhold til vilkår for arbeid tok staten ansvaret for bidraget, og brukte det til å betale regninger, og satt vilkår for oppmøte på sosialkontor. Programmet inkluderte økonomiske insentiver for å oppmuntre og belønne arbeid.	Ett års med medisinsk hjelp. Først \$120 + 33 % av resterende inntekter sett bort i fra de første 4 månedene i arbeid; first \$120 sett bort i fra in månedene fra 5 to 12; first \$90 sett bort i fra deretter.		

Navn på program / Referanse til studier	Steder	Første år datainn-samling	Antall i tiltak/-kontroll-gruppe	Beskrivelse av tiltaket	Tjenester rettet mot kontrollgruppen	Metode-kvalitet ¹⁹	Type inter-vensjon ²⁰
Win Demonstration Project (WDP) (75;76)	Cook County, Illinois	1985	8107 / 3805	Gruppe 1: Alle typer WDP tjenester: Orientering og uavhengig jobbsøking og etter det IWEPP (Illinois Work Experience Project), pre-kvalifisering til arbeid og modifisert jobbsøking. Gruppe 2: samme sekvenser med ikke med i IWEPP-programmet.	Obligatorisk oppmøte på orienteringsmøte og kunne bli sanksjonert, hvis en ikke deltok. Etter dette var de kvalifisert for et minimum av WDP tjenester.		AF-FAS-H
Work Program (77;78)	Arkansas	1983	560 / 567	Obligatorisk med sanksjoner. Faste sekvenser med først jobbsøking, 3 måneder ulønnet arbeid, barnepass og transporttjenester.	Mottok ingen spesielle tjenester.		AF-FAS-H

Vedlegg 2

Tabell 2. Oversikt over 25 ekskluderte tiltak med beskrivelse fra 50 steder (se vedlegg 7 for referanser).

Randomiserte kontrollerte studier (RKS). Prospektive kohortstudier (PKS). Tidsseriestudier (TSS). Ikke arbeids erfaring (IAE). Ikke randomisert (IR)

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Eksklusjonsgrunn
ACT (Achieving Change for Texans) (79-81)	Schexnayder 1998 Schexnayder 2003a Schexnayder 2003b	RKS	TANF recipients	Tidsavgrensing, utvidet kvalifikasjon og personlig avtale om ansvar	IAE
Arbeidslinjen (Norway) (82;83)	Pedersen 1998 Dahl 2003	PKS	Rusmiddel-misbrukere og unge sosialhjelps-mottakere	Arbeidserfaring i 6-20 måneder, støtte og oppfølging eller subsidiert arbeid. Obligatorisk deltakelse.	IR
ASSETS (Avenues to Self-Sufficiency through Employment and Training) (84)	Werner 1997	TSS	Mottakere av sosialhjelp i lav inntekts husholdninger	Utvidet deltakelse i utdanning og trenings aktiviteter og samarbeid om støtte for barn og rasjonalisering av velferdstjenester.	IR IAE

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Ekklusjonsgrunn
BEGIN (Begin Employment Gain Independence Now) (85)	Angelo 1997	PKS	AFDC mottakere	Språkundervisning, tildeling av arbeidsplass og oppfølging.	IR
Belgian Employment Training Project (86;87)	Nicaise 2000 Wouters 1994	PKS	Sosialhjelps mottakere	Tidsavgrenset arbeidserfaring i spesifikke prosjekter.	IR
BOND (Better Opportunities for New Directions) Demonstration (Texas) (88)	Schexnayder 1997b	PKS	AFDC mottakere	Jobbsøkning, villighet til jobb, yrkesopplæring, og i tillegg ikke-yrkesrettet utdanning, arbeidserfaring sanksjoner, case management, økt tilgang til offentlige tjenester.	IR
Community Home Service Program/Community Service Worker Program (Canada) (89)	Stevens 1997	PKS	Sosialhjelps-mottakere i et kommunalt sosial bistandsprogram	Korttids arbeidserfaring. Lønn reduserer graden av sosialhjelp.	IR

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Eksklusjonsgrunn
Employment and Training (ET) Program (Massachusetts) (90)	Nightingale 1990	PKS	AFDC mottakere	Direkte jobbplassering, yrkesopplæring, tilbud om ungdomsskole, basis og hjelpeutdanning, intensiv fastsetting, og oppfølging i forhold til å få arbeidserfaring og blandet arbeidserfaring.	IR
EMPOWER (Employing and Moving People Off Welfare and Encouraging Responsibility) (Arizona) (Also called Arizona Works) (91)	Kornfeld 1999	RKS	Mottakere av medisinsk overgangsstønad	Tidsavgrenset sosialhjelp, familie stønad, begrenset kvalifikasjon for mindreårig foreldre, obligatorisk deltakelse for tenåringsforeldre, sanksjoner, utvidet medisinske tjenester, overgangsstønad for foreldre med barn.	IAE
EZ (Employment Zones), (UK) (92)	Hales 2003	PKS	Langtids arbeidsledige	Personlig jobbreknskap, jobbsøking og tidlig inngang i det ordinære arbeidsmarkedet.	IR

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Ekksklusjonsgrunn
Family Transition Program (FTP) (Florida) (93)	Bloom 2000	RKS	Mottakere og søkere av velferdstønader	Tidsavgrenset økonomiske insentiver i 24 måneder, forsterket tjenester og behov for støtte til barnehage og case managment.	IAE
FIP (Family Investment Program) Washington (95;95)	Leigh 1995 Long 1995	NRS	Kvinnelige sosialklienter	Økonomiske insentiver og støttetjenester for å øke utdanning og trening for sosialklienter. FIP var designet for å utvikle en mer klientorientert behandling.	IR
FSE (Food Stamp Employment) & PRIDE (Positive Response in Developing Employment) (Hawaii) (96)	Schexnayder 1998	TSS	Food stamp recipients	Basisutdanning, individuell jobbsøking, bedre ferdigheter i å søke jobb, yrkesopplæring, arbeidserfaring, lokal utdanning og trening.	IR

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Eksklusjonsgrunn
JOBS program (Texas) (97;98)	King 1994 Schexnayder 1995	NRS	AFDC mottakere	Utdanning, ferdigheter i jobb og støttende tjenester.	IR
Jobs Plus (99)	Bloom 2002	TSS	Beboere i kommunale boliger Residents of public housing developments.	Arbeidsrettete tjenester, økonomiske insentiver, som tillot å beholde mer av inntekten og aktiviteter for å øke støtten i nabolaget om å få hjelp til arbeid.	IR
JTPA (Job Training Partnership ACT) (100-103)	Bloom 1997 Orr 1996 Reed 1987 United States General Accounting Office 1996	RKS	For det meste drop-out fra videregående skole. Fattige mennesker med barrierer mot å arbeide.	Klasseromsundervisning, trening i jobb, jobbsøking assistanse.	IAE
MFIP (Minnesota Family Investment Program) (104-108)	Gennetian 2000 Gennetian 2002 Gennetian 2003b Miller 1997 Miller 2002	RKS	Enslige mødre på langtids AFDC stønad og med minst et barn i alderen 2-9 år ved programstart.	Familier i arbeid beholdt med av stønad. Utgifter til barnehage ble betalt direkte til forsørger. Krav til deltakelse i utdanning og treningsaktiviteter. Forenklet offentlig	IAE

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Ekksklusjonsgrunn
				sosialhjelp.	
Minority Female Single Parent Demonstration (California) (109)	Zambrowski 1993	RKS	Enslige mødre med lav inntekt.	Direkte plassering i arbeidstrening. Lese og matematikk ferdigheter. Praktiske øvelser i arbeidstrening. Supplerende kurs for deltakere som jobbet for GED sertifikat og ESL trening.	IAE
NDLP (New Deal for Lone Parents) (UK) (110-112)	Hales 2000a Hales 2000b Lessof 2003	NRS	Alene foreldre med inntektstøtte.	Personlige konsulent utviklet en individuelt tilpasset plan for den enkelte, rådgivning og støtte.	IR IAE
New Deal for Young People (113;114)	Bourn 2002 White 2002	Register data	Unge langtid-sarbeidsledige i alderen 18-24 år	Personlig rådgivning, handlingsplan, jobbsøking, arbeidserfaring, arbeidstrening, og ferdighetstrening.	IR

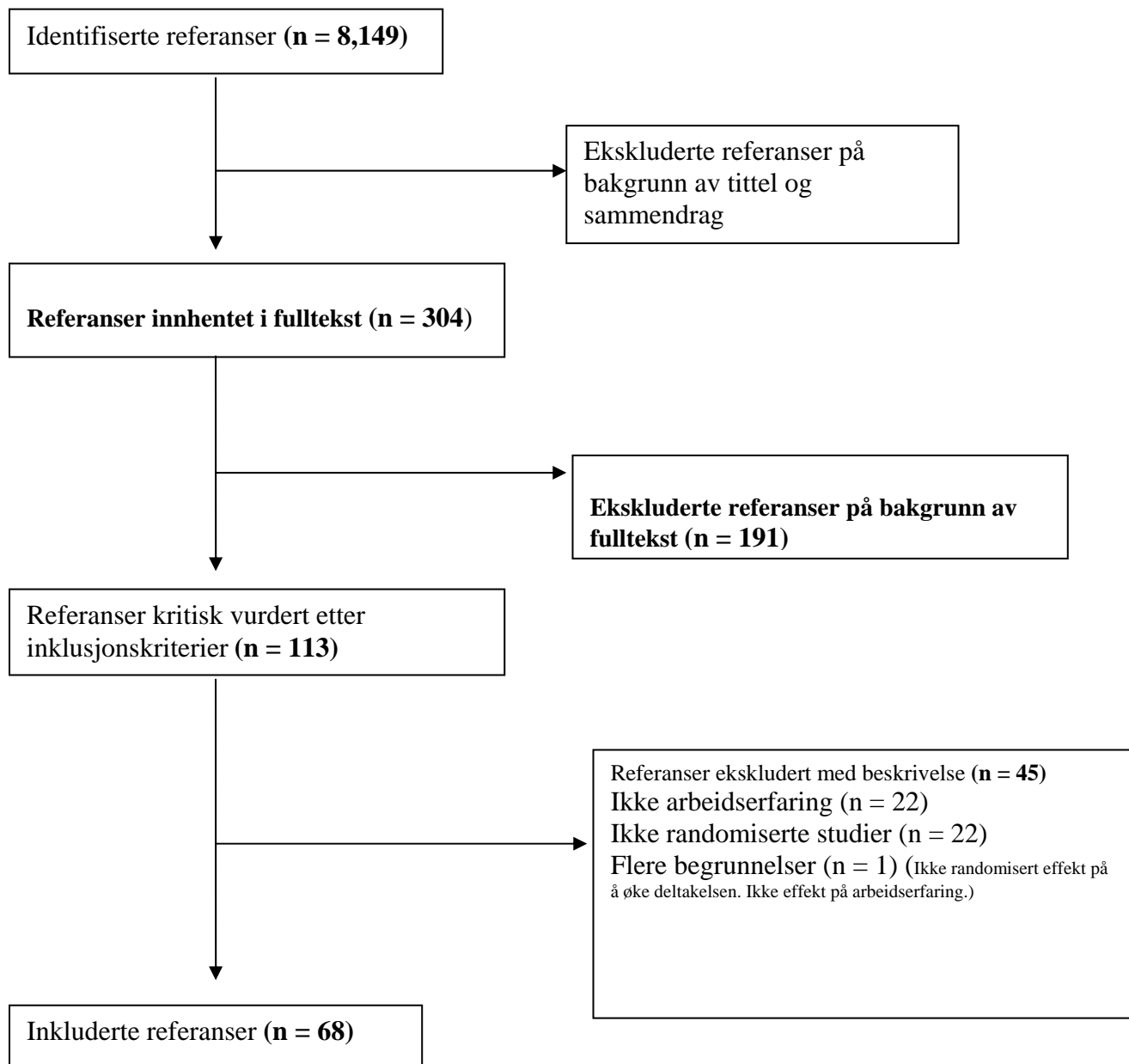
Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Ekksklusjonsgrunn
PEA (Private Employment Agencies) (Michigan) (115)	Carcagno 1982	RKS	AFDC klienter som er registrert i WIN-programmet som ikke er fordelt til komponenter og som har problemer med å få seg jobb.	Private arbeidskontor hjalp deltakerne å finne arbeid.	IAE
Project Independence (Florida) (116;117)	Kemple 1994 Kemple 1995	RKS	Søkere og mottakere av AFDC der yngste barn var 3 år eller eldre.	De som ble vurdert som klar for arbeid ble henvist til jobbsøking, og jobbklubber. De som ikke var det ble henvist til en mer formalisert kartlegging.	IAE
SSP (Self-Sufficiency Project) Plus (New Brunswick) (118;119)	Lei 2001 Quets 2001	RKS	Alene foreldre som har vært langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp, med inntekts supplering.	Arbeidsplan, sammensatte tjenester, jobbklubber og arbeidsrådgivning.	IAE
Teenage Parent Welfare Demonstration (Chicago) (120)	Aber 1995	RKS	AFDC Tenåringsforeldre	Arbeidstrening, case management, støtte til barnehage, foreldre støtte, økonomiske sanksjoner for ikke å overholde.	IAE

Navn på program /referanser	Forfatter og årstall	Design	Deltakere	Tiltak	Eksklusjonsgrunn
Work Program (WP) Ohio (121)	Brasher 1994	PKS	Alene foreldre AFDC og AFDC-U (arbeidsledige foreldre).	Obligatorisk deltakelse i et kommunalt arbeid, jobbsøking, arbeid og trenings komponenter	IR

Work Incentive Program (122;123)	Schiller 1976 Schiller 1978	PKS	Velferdsmottakere (AFDC)	Rask arbeidsplassering. Obligatorisk deltakelse. Støtte til barnehage, basis utdanning, yrkesopplæring, subsidiert "på-jobben-trening". Rådgivning og transportstøtte.	IR
----------------------------------	--------------------------------	-----	--------------------------	--	----

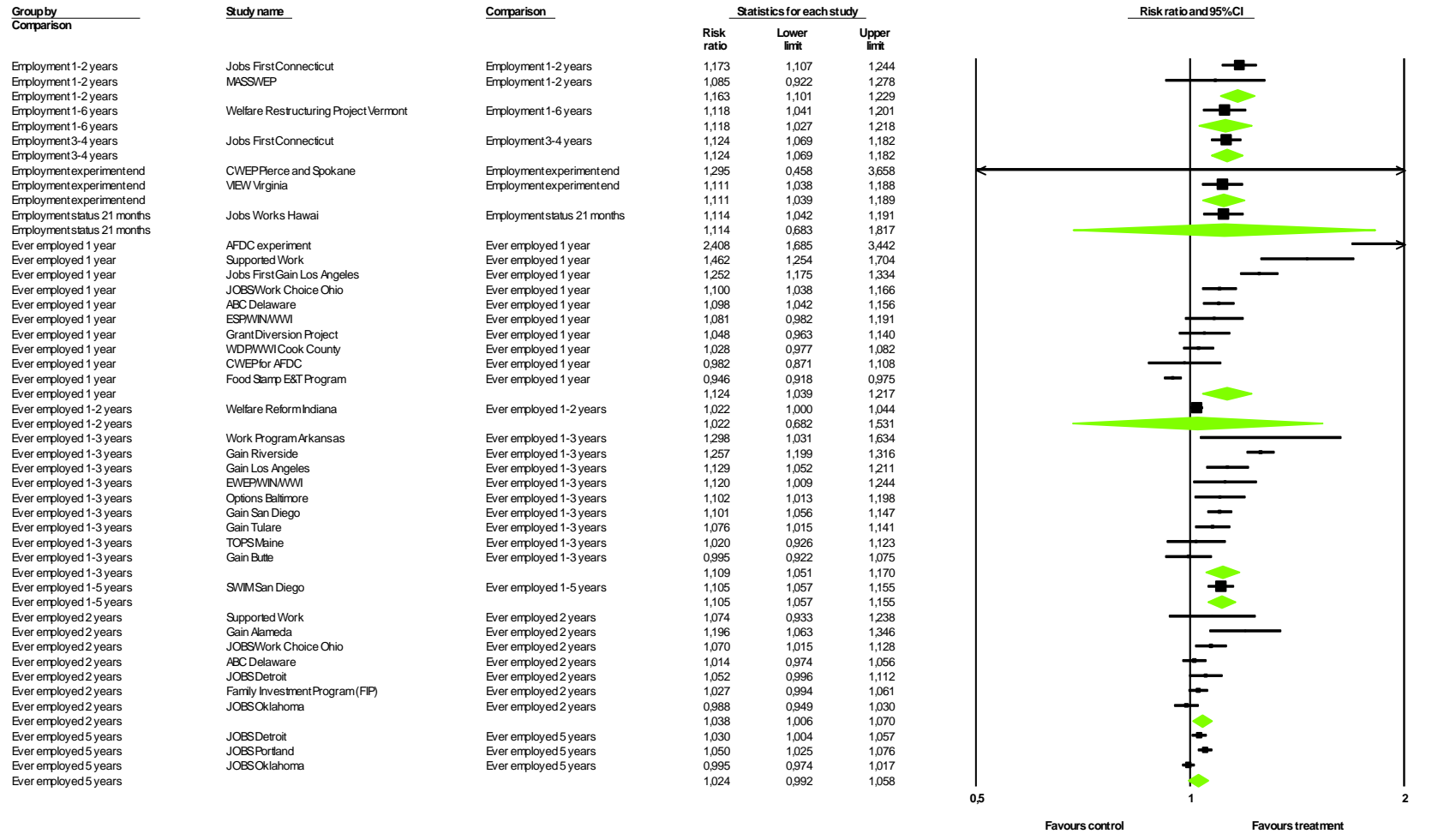
Vedlegg 3

Figur 1: Utvalgsprosess av randomiserte studier på bakgrunn av identifiserte referanser.

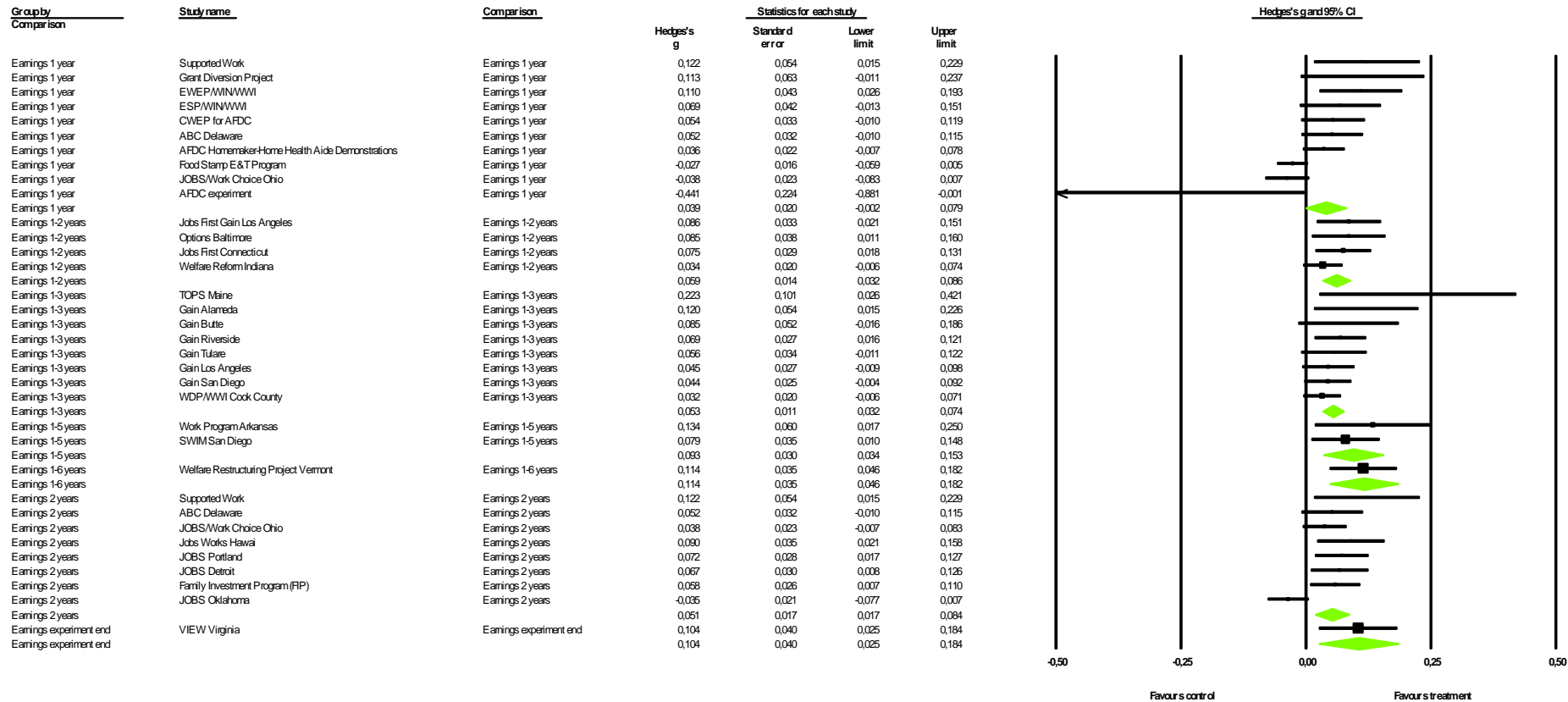
Vedlegg 4

Figure 3. Effects on employment.

Vedlegg 5

Figure 4. Effects on earnings.

Hedges' g er en effektstørrelse som brukes på kontinuerlige variable. Det er en standardisert forskjell mellom to gjennomsnitt delt på det sammenslåtte standardavviket. Hedges's g er også korrigert for skjevhet i forhold til små utvalg (small sample bias). En tommelfingerregel er at en g på 0,2 eller mindre regnes som en liten effekt. En g på 0,5 regnes som middels, og en g på 0,8 eller større regnes som en sterk effekt.

Vedlegg 6

Referanser - inkluderte studier

- (18) Fein D, Karweit JA. The ABC Evaluation: The Early Economic Impacts of Delaware's A Better Chance Welfare Reform Program. Cambridge, Mass.: Abt. Associates; 1997.
- (19) Fein D, Long DA. The ABC evaluation: Delaware's a better chance welfare reform program at four years. Bethesda, MD: Abt Associates Inc; 1999.
- (20) Wilkinson KP, Ross PJ. Evaluation of the Mississippi AFDC Experiment. *Social-Service-Review* 1972;46(3):363-77.
- (21) Wilkinson K, Ross P. Experiments in Social Welfare: An Empirical Evaluation of the "Mississippi Project". Mississippi State University, Social Science Research Center Report 38. 1977.
- (22) Bell SH, Orr LL. Is Subsidized Employment Cost-Effective for Welfare Recipients? Experimental Evidence from Seven State Demonstrations. *The Journal of Human Resources* 1994;Winter 1994
- (23) Friedlander D, And O. West Virginia. The Demonstration of State Work/Welfare Initiatives. Final Report on the Community Work Experience Demonstrations. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1987.
- (24) Riccio J, And O. Virginia Employment Services Program. Final Report. 1986.
- (25) Goldman B, Friedlander D, Long D. Final report on the San Diego Job Search and Work Experience Demonstration. New York: MDRC, Manpower Research Demonstration Corporation; 1986.
- (26) Friedlander D, Long D. A Study of Performance Measures and Subgroup Impacts in Three Welfare Employment Programs. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1987. RR-87-28.
- (27) Fraker T, Nixon L, Jacobson J, Gordon A, Martin T. Iowa's Family investment program: two-year impacts. Washington, DC: Mathematica Policy Research; 1998.

- (28) Fraker TM, Ross CM, Stapulonis RA, Olsen RB, Kova MD, Dion MR, et al. The Evaluation of Welfare Reform in Iowa. Washington: Mathematica Policy Research, Inc.; 2002. DEA-0699.
- (29) Puma MJ, Burstein NR, Merrell K, Silverstein G. Evaluation of the Food Stamp Employment And Training Program. Final Report. Volume I. 1990.
- (30) Puma MJ, Burstein NR. The national evaluation of the Food Stamp Employment and Training program. *Journal of Policy Analysis and Management* 1994;13(2):311-30.
- (31) Friedlander D, And O. GAIN: Two-Year Impacts in Six Counties. California's Greater Avenues for Independence Program. 1993.
- (32) Riccio J, And O. GAIN: Benefits, Costs, and Three-Year Impacts of a Welfare-to-Work Program. California's Greater Avenues for Independence Program. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1994.
- (33) Freedman S, Bryant J, Cave G, Bangser M, Friedlander D, Goldman B, et al. New Jersey. The Demonstration of State Work/Welfare Initiatives. Final Report on the Grant Diversion Project. New York: MDRC, Manpower Research and Demonstration Project; 1988.
- (34) Freedman S. The JOBS evaluation: Early findings on program impacts in three sites. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families; 1995.
- (35) Hamilton G, Brock T, Farrel M, Friedlander D, Hunter-Manns J, Walter J, et al. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies: Evaluating two Welfare-to-Work Program Approaches: two-year findings on the on the labor force attachment and human capital development program in three sites.: Manpower Demonstration Research Corporation; 1997.
- (36) Freedman S, Friedlander D, Hamilton G, Rock J, Mitchell M, Nudelman J, et al. Evaluating Alternative Welfare-to-Work Approaches: Two-Year Impacts for Eleven Programs. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies. 2001.
- (37) Freedman S. Four-Year Impacts of Ten Programs on Employment Stability and Earnings Growth. The National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies. 2001.
- (38) Hamilton G, Freedman S, Gennetian LA, Michalopoulos C, Walter J, Adams-Ciardullo D, et al. How Effective Are Different Welfare-to-Work Approaches? Five-year Adult and Child Impacts for Eleven Programs.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2001.

- (39) Scrivener S, Walter J. Evaluating Two Approaches to Case Management: Implementation, Participation Patterns, Costs, and Three-Year Impacts of the Columbus Welfare-to-Work Program. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies. 2002.
- (40) Freedman S. Pursuing Economic Security for Young Adults: Five-Year Impacts of Pre-Employment Services in the National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2003.
- (41) Farrel M. Implementation, Participation Patterns, Costs, and Two-Year Impacts of the Detroit Welfare-to-work Program.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2000.
- (42) Fein D. The Ohio Transitions to Independence Demonstration. JOBS Assignments in Ohio: Patterns and Impacts. Executive Summary. 1994.
- (43) Storto L, Hamilton G, Schwartz C, Scrivener S. Oklahoma City's ET & E Program: Two-Year Implementation, Participation, Cost and Impact Findings NEWS.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2000.
- (44) Fein DJ, Beecroft E, Blomquist JD. The Ohio Transitions To Independence Demonstration - Final Impacts For Jobs And Work Choice. Cambridge, MA: Abt. Associate Inc.; 1994.
- (45) Scrivener S, Hamilton G, Farrel M, Freedman S, Friedlander D, Mitchell M, et al. Implementation, Participation Patterns, Costs, and Two-Year Impacts of the Portland (Oregon) Welfare-to-Work Program.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2003.
- (46) Bloom D, Melton L, Michalopoulos C, Scrivener S, Walter J. Jobs First: Implementation and Early Impacts of Connecticut's Welfare Reform Initiative.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2000.
- (47) Horwitz SM, Kerker BD. Impediments to employment under welfare reform: the importance of physical health and psychosocial characteristics. *Women & Health* 2001;32(1-2):101-17.
- (48) Bloom D, Scrivener S, Michalopoulos C, Morris P, Hendra R, Adams-Ciardullo D, et al. Jobs First: Final Report on Connecticut's Welfare Reform Initiative. 2002.
- (49) Hendra R, Michalopoulos C, Bloom D. Three-Year Impacts of Connecticut's Jobs First Welfare Reform Initiative. 2002.
- (50) Freedman S, Mitchell M, Navarro D. The Los Angeles Jobs-First GAIN Evaluation. First-Year Findings on Participation Patterns and Impacts. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1997.

- (51) Freedman S, Knab J, Gennetian L, Navarro D. The Los Angeles Jobs-First GAIN Evaluation: Final Report on a Work First Program in a Major Urban Center. 2001.
- (52) Olson J, Schexnayder D, O'Shea D. Participation Patterns and Program Impacts of Hawaii's JOBS WORKS! Demonstration Project. 1998.
- (53) Friedman B, Davenport B, Evans R, Hahn A, Hausman L, Papirno C. An evaluation of the Massachusetts Work Experience Program.: Brandeis University, Florence Heller Graduate School; 1980.
- (54) Quint J, Ball J, Goldman B, Gueron J, Hamilton G. Maryland: Interim findings from the Maryland Employment Initiatives Programs.: Manpower Demonstration Research Corporation; 1984.
- (55) Friedlander D, Hoerz G, Long D, Quint J, Goldman B, Gueron JM. Maryland: Final Report on the Employment Initiatives Evaluation. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1985.
- (56) Friedlander D. Maryland: Supplemental Report on the Baltimore Options Program. New York: Manpower Demonstration Research Corporation, MDRC; 1987.
- (57) Friedlander D, Burtless G. Five years after: The long-term effects of welfare-to-work programs. New York: Russel Sage Foundation; 1994.
- (58) Maynard R, Brown R, Shore J, Jackson R, Leach V, Wooldridge J. The National Supported Work Demonstration: Effects during the first 18 months after enrollment. Princeton, New Jersey: Mathematica Policy Research, Inc.; 1979.
- (59) Masters S. The Effects of Supported Work on the Earnings and Transfer Payments of Its AFDC Target Group. *Journal of Human Resources* v16 n4 p600-36 Fall 1981;
- (60) Maynard R, And O. Supported Work Demonstration: Effects During the First 18 Months after Enrollment. 1981.
- (61) Masters S, Maynard R. The Impact of Supported Work on Long-Term Recipients of AFDC Benefits. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1981. Vol 3 of the Final Report on The Supported Work Evaluation.
- (62) Kemper P, Long DA, Thornton C. The Supported Work Evaluation: Final Benefit-Cost Analysis. New York: Manpower Demonstration Research Corporation; 1981. Vol 5 of the Final Report.

- (63) Hollister R, Kemper P, Maynard R. Hollister R, Kemper P, Maynard R, editors. The national supported work demonstration. Madison: University of Wisconsin Press; 1984.
- (64) Couch K. New evidence on the long-term effects of employment training programs. *Journal of Labor Economics* 1992;10:380-8.
- (65) Hamilton G, Friedlander D. Saturation Work Initiative Model in San Diego. Final Report. Manpower Demonstration Research Corp , New York, N Y 1989;213.
- (66) Friedlander D, Hamilton G. Saturation Work Initiative Model in San Diego: A Five-Year Follow-up Study. 1993.
- (67) Friedlander D, Hamilton G. The Impact of a Continuous Participation Obligation in a Welfare Employment Program. *Journal-of-Human-Resources* 1996;31(4):734-56.
- (68) Michalopoulos C, Schwartz C. What Works Best for Whom: Impacts of 20 Welfare-to-Work Programs by Subgroup. Executive Summary. National Evaluation of Welfare-to-Work Strategies. 2001.
- (69) Auspos P, And O. Maine. The Demonstration of State Work/Welfare Initiatives. Final Report on the Training Opportunities in the Private Sector Program. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1988.
- (70) Gordon A, Agodini R. Early impacts of the Virginia Independence Program. Final report submitted to the Virginia Department of Social Services. Princeton: Mathematica Policy Research, Inc.; 1999.
- (71) Gordon A, James-Burdumy S. Impacts of the Virginia Initiative for Employment Not Welfare. Final Report. Princeton, New Jersey: Mathematica Policy Research, Inc.; 2002. 8477-120.
- (72) Fein DJ, Beecroft E, Karweit J, Holcomb PA, Clark SJ, O'Brien CT, et al. The Indiana Welfare Reform Evaluation: Assessing Program Implementation and Early Impacts on Cash Assistance. Cambridge, MA: Abt. Associates Inc.; 1997.
- (73) Fein D, Beecroft E, Hamilton W, Lee W, Holcomb PA, Thompson T, et al. The Indiana welfare reform evaluation: Program implementation and economic impacts after two years. Bethesda, MD: Abt Associates Inc.; 1998.
- (74) Beecroft E, Lee W, Long D. The Indiana Welfare Reform Evaluation: Five-Year Impacts, Implementation, Costs and Benefits. Cambridge, MA: Abt Associates Inc.; 2003.

- (75) Friedlander D, Freedman S, Hamilton G, Quint J. Illinois: The Demonstration of State Work/Welfare Initiatives: Final Report on Job Search and Work Experience in Cook County. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1987.
- (76) Friedlander D. Subgroup Impacts and Performance Indicators for Selected Welfare Employment Programs. 1988.
- (77) Friedlander D, et.al. Arkansas: Final Report on the WORK Program in Two Counties. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1985.
- (78) Friedlander D, Goldman B. Employment and Welfare Impacts of the Arkansas Work Program: A three-year follow-up study in two counties. New York: Manpower Demonstration Research Corporation; 1988.
- (120) Bloom D, Hendra R, Michalopoulos C, Redcross C, Scrivener S, Walter J. WRP: Final Report on Vermont's Welfare Restructuring Project. Washington: MDRC (Manpower Demonstration Research Corporation); 2002.
- (124) Bloom D, Michalopoulos C, Walter J, Auspos P. WRP: Implementation and early impacts of Vermont's Welfare Restructuring Project. New York: Manpower Demonstration Research Corporation; 1998.
- 125) Bloom D, Hendra R, Michalopoulos C. WRP: Key findings from the forty-two-month client survey. New York: Manpower Demonstration Research Corporation; 2000.
- (126) Hendra R, Michalopoulos C. Forty-two-month impacts of Vermont's Welfare Restructuring Project. New York: Manpower Demonstration Research Corporation; 1999.
- (127) Sperber L, Bloom D. An Analysis of Vermont's Community Service Employment Program.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2002.
- (128) Bell SH, Burstein NR, Orr LL. Overview of evaluation results: Evaluation of the AFDC Homemaker-Home Health Aide Demonstrations. Cambridge, Massachusetts: Abt. Associates Inc.; 1987.
- (129) Bell SH, Orr LL. Is Subsidized Employment Cost-Effective for Welfare Recipients? Experimental Evidence from Seven State Demonstrations. The Journal of Human Resources 1994;Winter 1994
- (130) Nelson H. Evaluation of the Community Work Experience Program. Washington: Washington State Department of Social and Health Services, Division of Administration and Personnel; 1984.

Vedlegg 7

Referanser - ekskluderte studier

- (79) Schexnayder DT. Achieving Change for Texans: Evaluation of the Texas Welfare Reform Waiver: Final Summary Report. Texas: Ray Marshall Center for the Study of Human Resources, The University of Texas at Austin; 2003. Report 1 of 6.
- (80) Schexnayder DT, Schroeder D, Olson J, Kum H. Achieving Change for Texans: Evaluation of the Texas Welfare Reform Waiver: Final Impact Report. Texas: Ray Marshall Center for the Study of Human Resources, The University of Texas at Austin; 2003. Report 4 of 6.
- (81) Schexnayder D, Olson J, Schroeder D, Betsinger A, Sim SC. Achieving Change for Texans. Evaluation. Net Impacts through December 1997. 1998.
- (82) Pedersen J-T. Er arbeidslinjen egnet til å hjelpe klientene ut av stønadsrollen? : langtidsoppfølging av effekter av arbeidsmarkedstiltak for unge sosialklienter og rusmisbrukere. Oslo: Seksjon for trygdemedisin, Institutt for allmennmedisin og samfunnsmedisinske fag, Universitetet i Oslo; 1998. 98:4.
- (83) Dahl E. Does "Workfare" Work? - The Norwegian Experience. International Journal of Social Welfare 2003;12:274-88.
- (84) Werner A, Rodda D, Pan E, Plimpton L. Evaluation of the Alabama Avenues to Self-Sufficiency Through Employment and Training Services (ASSETS) Demonstration: Final Report. Cambridge, Mass.: Abt. Associates; 1997.
- (85) Angelo L, March JA. Do training programs help AFDC recipients leave the welfare rolls? An evaluation of New York City's BEGIN (Begin Employment Gain Independence Now) program. Journal of Health & Human Services Administration 1997;20(1):83-104.
- (86) Nicaise I. Giving fish or teaching to fish? A Cost-Benefit Analysis of Belgian Employment-training projects for minimum income recipients. Public Finance and Management 2000;Forthcoming
- (87) Wouters M, Van Meensel R, Nicaise I. De TOK-projecten en hun cursisten, drie jaar later. Follow-up onderzoek van de projecten van 1989. Leuven: Hoger Instituut voor de Arbeid, Katholieke Universiteit Leuven; 1994.
- (88) Schexnayder DT, Olson J. Texas Food Stamp Employment and Training/JOBS Conformance Demonstration: Impact Evaluation Final Report. Austin: Center for the study of Human Resources, LBJ School of Public Affairs, The University of Texas; 1997.

- (89) Stevens H. The Effectiveness of Community Employment Programs for Social Assistance Recipients: An Evaluation of the City of Winnipeg's Community Services Programs. *The Canadian Journal of Program Evaluation/La Revue Canadienne D'Evaluation de Programme*, 1997;12(1, summer):71-85.
- (90) Nightingale DS, Wissoker D, Burbridge L, Bawden D, Jeffries N. Evaluation of the Massachusetts Employment and Training Program. Washington, DC: The Urban Institute; 1990. Report 94-1.
- (91) Kornfeld R, Peck L, Porcari D, Straubinger J, Johnson Z, Cabral C. Evaluation of the Arizona EMPOWER Welfare Reform Demonstration - Impact Study Interim Report. Cambridge, MA: Abt Associates Inc.; 1999.
- (92) Hales J, Taylor R, Mandy W, Miller M. Evaluation of Employment Zones: Report on a Cohort Survey of Long-Term Unemployed People in the Zones and a Matched Set of Comparison Areas. Sheffield: Department for Work and Pensions, Research Management, Research and Analysis Publications; 2003. WAE Report 176.
- (93) Bloom, D. The Family Transition Program: Final Report on Florida's Initial Time-Limited Welfare Program. Washington: Manpower Demonstration Research Corporation. 2000
- (94) Leigh DE. Can a voluntary workfare program change the behavior of welfare recipients? New evidence from Washington state's Family Independence Program (FIP). *Journal of Policy Analysis & Management*, 1995;14(4):567-89.
- (95) Long SK, Wissoker DA. Welfare Reform at Three Years: The Case of Washington State's Family Independence Program. *Journal of Human Resources* 1995;30(4):766-90.
- (96) Schexnayder D, Olson J. Hawaii Food Stamp Employment and Training/JOBS Conformance Demonstration: Impact Evaluation Final Report. 1998.
- (97) King C, Schexnayder DT, O'Shea D, Olson J, Tse-i Pan D, Roche RA, et al. Texas JOBS Program Evaluation. Final Report. 1994.
- (98) Schexnayder D, Olson J. Texas JOBS Program Evaluation. Second Year Impacts. 1995.
- (99) Bloom H, Riccio JA. Using Place-Based Random Assignment and Comparative Interrupted Time-Series Analysis to Evaluate the Jobs-Plus Employment Program for Public Housing Residents.: Manpower Demonstration Research Corporation; 2002.

- (100) Bloom H, Orr LL, Cave G, Bell SH, Doolittle F, Lin W. The Benefits and Costs of JTPA Programs: Key Findings from the national JTPA Study. *The Journal of Human Resources* 1997;32(3 (summer)):549-76.
- (101) Orr LL, et. al. Does Training for the Disadvantaged Work? Evidence from the National JTPA Study. 1996.
- (102) Reed D. The Return on Investment from Indiana's Training Programs Funded through the Job Training Partnership Act. 1987.
- (103) United States General Accounting Office. Job Training Partnership Act. Long-Term Earnings and Employment Outcomes. Report to Congressional Requesters. 1996.
- (104) Gennetian L, And O. The effects of welfare reform in rural Minnesota: experimental findings from the Minnesota Family Investment Program. 2000.
- (105) Gennetian LA, Miller C. Children and welfare reform: A view from an experimental welfare program in Minnesota. *Child Development* 2002;73(2):601-20.
- (106) Gennetian LA, Morris PA. The effects of time limits and make-work-pay strategies on the well-being of children: Experimental evidence from two welfare reform programs. *Children & Youth Services Review* 2003;25(1-2):17-54.
- (107) Miller C, Knox V, Auspos P, Hunter-Manns J, Orenstein A. Making Welfare Work and Work Pay: Implementation and 18-Month Impacts of the Minnesota Family Investment Program. 1997.
- (108) Miller C, Knox V, Gennetian L, Dodoo M, Hunter J, Redcross C. Reforming Welfare and Rewarding Work: Final Report on the Minnesota Family Investment Program. Volume 1: Effects on Adults [and] Volume 2: Effects on Children. 2002.
- (109) Zambrowski A, Gordon A. Evaluation of the Minority Female Single Parent Demonstration: Fifth-Year Impacts at CET.: Mathematica Policy Research, Inc.; 1993. Document No. PR93-58.
- (110) Hales J, Lessof C, Roth W. Evaluation of the New Deal for Lone Parents: Early lessons from the Phase One prototype - synthesis report. London: Department of Social Security; 2000. 108.
- (111) Hales J, Roth W, Barnes M, Millar J, Lessof C, Gloyer M, et al. Evaluation of the New Deal for Lone Parents: *Early Lessons from the Phase One Prototype - Findings of Surveys*. Leeds: Department of Social Security; 2000. Research report No 109.

- (112) Lessof C, Miller M, Phillips M, Pickering K, Purdon S, Hales J. New Deal for Lone Parents Evaluation: Findings From the Quantitative Survey. Sheffield: Department of Work and Pensions WAE; 2003. 147.
- (113) Bourn John. The New Deal for young people; report by the Comptroller and Auditor General. HC 639 (session 2001-2002: 28 February 2002).: National Audit Office, Norwich; 2002.
- (114) White M, Riley R. Findings from the Macro evaluation of the New Deal for Young People.: Department for Work and Pension; 2002. Research Report No 168.
- (115) Carcagno G, And O. Using Private Employment Agencies to Place Public Assistance Clients in Jobs. Journal of Human Resources v17 n1 p132-43 Win 1982;
- (116) Kemple JJ, Friedlander D, Fellerath V. Florida's Project Independence. Benefits, Costs, and Two-Year Impacts of Florida's JOBS Program. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1995.
- (117) Kemple J, Haimson J. Florida's Project Independence. Program Implementation, Participation Patterns, and First-Year Impacts. New York: MDRC, Manpower Demonstration Research Corporation; 1994.
- (118) Lei Y, Michalopoulos C. SSP Plus at 36 Months: Effects of Adding Employment Services to Financial Work Incentives. 2001.
- (119) Quets G, Robins P, Pan E, Michalopoulos C, Card D. Does SSP Plus Increase Employment? The Effect of Adding Services to the Self-Sufficiency Project's Financial Incentives. 2001.
- (120) Aber JL, Brooks GJ, Maynard RA. Effects of welfare reform on teenage parents and their children. [Review] [60 refs]. Future Choices 1995;5:53-71.
- (121) Brasher CN. Workfare in Ohio: Political and Socioeconomic Climate and Program Impact. Policy Studies Journal, 1994;1994, 22, 3, autumn, 514-527
- (122) Schiller B, And O. The Impact of WIN II: A Longitudinal Evaluation. 1976.
- (123) Schiller B. Lessons from WIN: A Manpower Evaluation. Journal of Human Resources 1978;13(4):502-23.

Vedlegg 8

Søkestrategier for å identifisere relevante studier

- 1 Social Security/
- 2 Social Welfare/
- 3 Social Support/
- 4 Benefits/
- 5 Welfare Services/
- 6 Welfare Recipients/
- 7 Financial Support/
- 8 (social adj1 assistance\$).tw.
- 9 (social adj1 securit\$).tw.
- 10 (social adj1 welfare).tw.
- 11 (social adj1 allowance\$).tw.
- 12 (insurance\$ adj1 benefit\$).tw.
- 13 (social adj1 benefit\$).tw.
- 14 (welfare adj1 benefit\$).tw.
- 15 (welfare adj1 payment\$).tw.
- 16 (welfare adj1 recipient\$).tw.
- 17 (welfare adj1 support\$).tw.
- 18 (economic adj1 support\$).tw.
- 19 (public adj1 assistance\$).tw.
- 20 (public adj1 support\$).tw.
- 21 (financial adj1 support\$).tw.
- 22 (welfare adj1 service\$).tw.
- 23 (direct\$ adj1 payment\$).tw.
- 24 TANF.tw.
- 25 AFDC.tw.
- 26 temporary assistance to needy families.tw.
- 27 aid to families with dependent children.tw.
- 28 etc.tw.

29 earned income tax credit.tw.
30 food stamps.tw.
31 (general adj1 assistance).tw.
32 (cash adj1 assistance).tw.
33 (income adj1 assistance).tw.
34 wic.tw.
35 (special supplemental food program for women infants and children).tw.
36 or/1-35
37 Vocational Rehabilitation/
38 Workfare/
39 Employee Assistance Programs/
40 Job Training/
41 Employability/
42 (vocation\$ adj1 rehab\$).tw.
43 (occupation\$ adj1 rehab\$).tw.
44 employability.tw.
45 (subsidized adj1 employment).tw.
46 (employ\$ adj1 incentive\$).tw.
47 (employ\$ adj1 program\$).tw.
48 (employ\$ adj1 scheme\$).tw.
49 (employ\$ adj1 training).tw.
50 (support\$ adj1 employ\$).tw.
51 (employ\$ adj1 rehab\$).tw.
52 (target\$ adj1 employ\$).tw.
53 (subsidized adj1 job\$).tw.
54 (job\$ adj1 incentive\$).tw.
55 (job\$ adj1 program\$).tw.
56 (job\$ adj1 scheme\$).tw.
57 (job\$ adj1 training).tw.
58 (job\$ adj1 creation\$).tw.
59 (support\$ adj1 job\$).tw.
60 (job\$ adj1 rehab\$).tw.

61 (job\$ adj1 search\$.tw.
62 (job\$ adj1 applicat\$.tw.
63 (subsidi?ed adj1 work).tw.
64 (work\$ adj1 incentive\$.tw.
65 (work adj1 program\$.tw.
66 (work adj1 scheme\$.tw.
67 (work adj1 training).tw.
68 (support\$ adj1 work\$.tw.
69 (work\$ adj1 rehab\$.tw.
70 (work adj1 approach\$.tw.
71 (work\$ adj1 relief).tw.
72 (training adj1 program\$.tw.
73 human capital development.tw.
74 hcd.tw.
75 WIN.tw.
76 JOBS.tw.
77 (job opportunity and basic skills program).tw.
78 (employment adj1 initiative\$.tw.
79 (employment adj1 experience\$.tw.
80 (employment adj1 experiment\$.tw.
81 (work\$ adj1 initiative\$.tw.
82 (work\$ adj1 experience\$.tw.
83 (work\$ adj1 experiment\$.tw.
84 (GAIN adj1 program\$.tw.
85 (independence\$ adj1 program\$.tw.
86 (independence\$ adj1 demonstration\$.tw.
87 FTP.tw.
88 family transition program\$.tw.
89 FIP.tw.
90 family investment program\$.tw.
91 (welfare adj1 restructuring).tw.
92 (welfare adj1 reform).tw.

93 (ABC adj1 program\$.tw.
94 (better chance adj1 independence program\$.tw.
95 or/37-94
96 36 and 95
97 welfare to work.tw.
98 workfare\$.tw.
99 or/96-98

Vedlegg 9

Søk på websider (tidspunkt for siste oppdaterte søk):

Abt Associates (USA) (November, 2005)
(<http://www.abtassociates.com>)

Department for Work and Pensions Social Research Branch (UK) (November, 2005)
(<http://www.dwp.gov.uk/asd/asd5/>)

Joseph Rowntree Foundation (UK) (November, 2005)
(<http://www.jrf.org.uk/knowledge/findings/>)

Manpower Demonstration Research Corporation (USA) (November, 2005)
(<http://www.mdrc.org>)

Mathematica Policy Research (USA) (November, 2005)
(<http://www.mathematica-mpr.com/>)

National Centre for Social Research (UK) (November, 2005)
(http://www.natcen.ac.uk/natcen/pages/op_employment.htm)

RAND Corporation, Social Welfare (USA) (November, 2005)
(http://www.rand.org/research_areas/population/)

Regard (UK) (November, 2005)
(<http://www.regard.ac.uk/ESRCInfoCentre/index.aspx>)

Social Work Research Centre (UK) (November, 2005)
(<http://www.dass.stir.ac.uk/sections/sw-research/index.php>)

The United States General Accounting Office (USA) (November, 2005)
(<http://www.gao.gov/>)

Urban Institute (USA) (November, 2005)
(<http://www.urban.org/>)